



Forvaltningsplan for fredet park

UNIVERSITETSPLASSEN og UNIVERSITETSHAGEN, KARL JOHANS GATE 47

Planen er utarbeidet av Forsvarsbygg nasjonale festningsverk i samarbeid med Parkseksjonen, Eiendomsavdelingen, UiO, på oppdrag fra Plan- og utredningsseksjonen, Eiendomsavdelingen ved Universitetet i Oslo.

Utarbeidet av: Ingvild Myklebust, Parkseksjonen ved Eiendomsavdelingen, UiO og Jøril Finstad, Forsvarsbygg nasjonale festningsverk.

Faglig gjennomgang: Jorun Hovind, parksjef, Eiendomsavdelingen, UiO
Godkjent av: Marte Oftedal, seniorarkitekt/fagleder, Forsvarsbygg

Foto: Jøril Finstad, med mindre annet er oppgitt.
Oslo, januar 2016



Godkjenning Universitetet i Oslo

Forvaltningsplan for parken i sentrum (Karl Johans gate 47) er utarbeidet i henhold til kongelig resolusjon av 1. september 2006 om Statens kulturhistoriske eiendommer. Planen er godkjent av eiendomsdirektøren.

A handwritten signature in blue ink, appearing to read "John Skogen".

John Skogen, eiendomsdirektør



UiO : Universitetet i Oslo

Innhold

1	INNLEDNING	4	7	BESKRIVELSE OG VERNEVERDIER	24
1.1	Bakgrunn	4	7.1	Beskrivelse av parken som helhet	24
1.2	Formålet med forvaltningsplanen	4	7.1.1	Beliggenhet, klima og jordbunnsforhold	24
1.3	Opplysninger om anlegget	5	7.1.2	Struktur og elementer	24
2	VERN	6	7.1.3	Belysning, skilting og møblering	24
2.1	Fredete områder	6	7.1.4	Bruk og brukergrupper	24
2.1.1	Formelt grunnlag for fredningen	6	7.1.5	Universell tilgjengelighet	24
2.1.2	Omfanget av fredningen	6	7.1.6	Parkering	24
2.1.3	Formålet med fredningen	6	7.1.7	Tilstand, skjøtsel	25
2.1.4	Fredningsbestemmelser	6	7.2	Kulturhistorisk analyse/verneverdier	25
3	GENERELT OM VERN OG SAKSBEHANDLING	7	8	KUNST	26
3.1	Kulturminnemyndighet og forvaltningsansvar	7	9	KATALOG DELOMRÅDER	30
3.2	Hva er fredning?	7		Delområde 1, Universitetsplassen	32
3.3	Saksbehandlingsregler	7		Delområde 2, Østhagen	38
4	LOVVERK	8		Delområde 3, Vesthagen	48
4.1	Generelt	8		KILDEHENVISNINGER	58
4.2	Unntak fra teknisk forskrift	8			
4.3	Plansaker	8			
4.4	Sanksjoner	9			
5	SKJØTSEL OG SØKNADSPLIKT	10			
5.1	Grunnholdninger til vern	10			
5.2	Hva er alminnelig skjøtsel?	11			
5.3	Hva er et søknadspliktig tiltak?	11			
6	HISTORIKK	12			
6.1	Bakgrunn	12			
6.2	Planlegging og utbygging	13			
6.3	Fornyelse og videreføring	16			
6.4	Oversikt over endringer	20			

1 Innledning

Et særtrekk ved fredete og verneverdige parker er at de består av både «biologiske kulturminner» og «bygde kulturminner», som til sammen danner en helhet. Parken i sentrum skal bevares i et langsiktig perspektiv, samtidig er målet at områdene skal være i daglig bruk til glede og trivsel for studenter, ansatte og befolkningen. Vernesituasjonen betyr ikke at det legges lokk på all fremtidig utvikling og tilpasning, men prosessen for å imøtekomme nye krav, må skje i nær dialog med vernemyndighetene i den enkelte sak. Målet er å finne gode løsninger der både hensynet til brukerne ved Universitetet i Oslo og anleggets kulturminneverdier blir ivaretatt. Forvaltningsplanen er et viktig verktøy i denne prosessen.

1.1 | BAKGRUNN

Universitetsanlegget på Karl Johans gate ble, sammen med øvrige nasjonalmonumenter og andre bevaringsverdige bygninger eldre enn 100 år, ført opp på liste over statens verneverdige bygninger i 1933. Etter den tid ble disse kulturminnene behandlet som fredet uten at fredningen var hjemlet i lov.

Etter endringer av kulturminneloven ble det gitt anledning til å frede bygninger i statlig eie ved forskrift. En forskriftsfredning gir fredningsobjektet samme status som vedtaksfredete kulturminner. Riksantikvaren fant det hensiktsmessig å formalisere vernet av statens verneverdige anlegg gjennom fredning ved forskrift. Fredningen av universitetsanlegget i sentrum omfattet fem bygninger, Universitetsplassen og hagene sørøst og nordvest for Domus Media. Forskriften ble vedtatt 4.5.2001.

Ifølge bestemmelser gitt i kgl. res. "Overordna føresegner om forvaltning av statlege kulturhistoriske eigedommar" av 01.09.2006 skal det utarbeides forvaltningsplaner for alle verneverdige, statlige bygninger og anlegg. Det er laget en forvaltningsplan for hver bygning og en forvaltningsplan for parken (plassen og hagen).

1.2 | FORMÅLET MED FORVALTNINGSPLANEN

Formålet med planen er å sikre at de kulturhistoriske verdiene som knytter seg til parken, blir ivaretatt. Planen skal være langsiktig og premissgivende for forvaltningen, med sikte på både å ivareta kulturminneverdiene og sikre videre bruk.

Forvaltningsplanen inneholder detaljert registrering og dokumentasjon. Planen gir en avklaring om hva som er søknadspliktige tiltak og gir retningslinjer for nødvendig kontakt med rett kulturminnemyndighet. Planen skal være et nyttig verktøy i den daglige driften og også være et hjelpemiddel i den langsiktige planleggingen.

Forvaltningsplanen beskriver verneverdier og forhold som må ivaretas ved skjøtsel, vedlikehold, restaurering og endring.

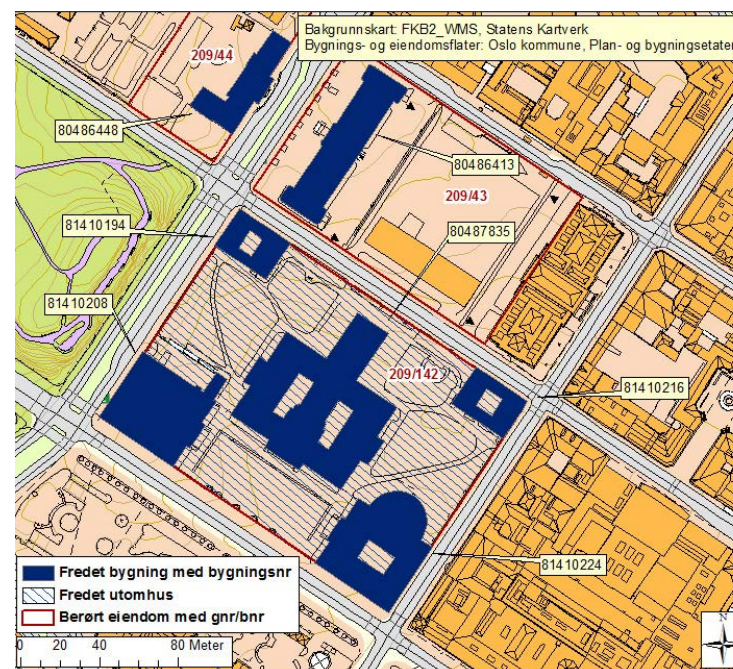
Forvaltningsplanen er ikke et juridisk bindende dokument, men målet er at den skal gi grunnlag for en smidig og forutsigbar saksbehandling. Planen fritar ikke for søknadsplikt etter kulturminneloven, plan- og bygningsloven eller naturmangfoldloven, men den gir føringer for hvilke verdier som skal sikres, og angir tålegrenser for endring.

Forvaltningsplanen er en oppfølging av

- Bestemmelser gitt i kgl. res. "Overordna føresegner om forvaltning av statlege kulturhistoriske eigedommar" av 01.09.2006
- Forskrift om fredning av Karl Johans gate 47, Universitetet i Oslo, Oslo kommune, Oslo, 4.5.2001
- Forskrift om utvalgte naturtyper etter naturmangfoldloven av 13.05.2011

1.3 | OPPLYSNINGER OM ANLEGGET

Landsverneplan	Landsverneplan for Kunnskapsdepartementet
Eiendom/kompleks	Universitetet i sentrum, Karl Johans gate 47
Kommune	Oslo
Fylke	Oslo
Askeladden ID	86171-6 og 86171-7
Vernestatus/verneklasse	Fredet
Anleggsår	1852
Eier	Staten
Forvalter	Universitetet i Oslo
Klimasone	3 (ihht. klimasonekart fra Det norske hageselskap)
Reguleringsstatus	Regulert til tomt for offentlige bygninger etter reguleringsplan S-2255, av 28. juli 1977.



Vernekartet for universitetet i sentrum. Blå farge markerer fredete bygninger og blå skravur parkarealer som er fredet.

2 Vern

2.1 | FREDETE OMRÅDER

2.1.1 Formelt grunnlag for fredningen

Universitetsplassen og hagene på sørøst- og nordvestsiden av Domus Media er fredet i medhold av kulturminneloven § 22a. Fredningen ble vedtatt 4.5.2001.

2.1.2 Omfanget av fredningen

Sitert fra fredningsforskriften:

«Hele anlegget til Universitetet i Oslo, Karl Johans gate 47, gnr. 209, bnr. 142 omfattes av fredningen. Dette inkluderer Universitetshagen med gjerdet og Universitetsplassen.»

2.1.3 Formålet med fredningen

Sitert fra fredningsforskriften:

«Formålet med å bevare Norges første universitetsanlegg er både kulturhistorisk og arkitekturhistorisk begrunnet. Anlegget er oppført mellom 1841 og 1856 og er sentralt i utviklingen av forskning og utdanning i Norge, samt etableringen av en norsk nasjonalstat. Formålet er samtidig å bevare et av empirens hovedverk i Norge tegnet av en av våre fremste arkitekter, Christian Heinrich Grosch.

Fredningen omfatter også Universitetshagen og Universitetsplassen. Formålet med fredningen av bygninger, plass og hage er å bevare alle elementene i et arkitektonisk og kulturhistorisk helhetlig utformet anlegg.»

2.1.4 Fredningsbestemmelser

Sitert fra fredningsforskriften:

«Innenfor det fredete området må det ikke settes i verk tiltak eller bruksendring som kan forandre anleggets

karakter eller på annen måte motvirke formålet med fredningen. Dette gjelder alle former for bebyggelse, anleggelse og utvidelse av veier eller parkeringsplasser, oppsetting av gjerder eller skilt, endring av beplantning, belysning eller belegg, planering, masseuttak, utfylling og andre landskapsinngrep. Unntak fra dette er eventuelle tilbakeføringer, jf. punkt 6.

Tilbakeføringer der det er foretatt endringer i senere tid, kan gjennomføres dersom det kan gjøres på et sikkert, dokumentert grunnlag og etter godkjenning fra antikvarisk myndighet. »

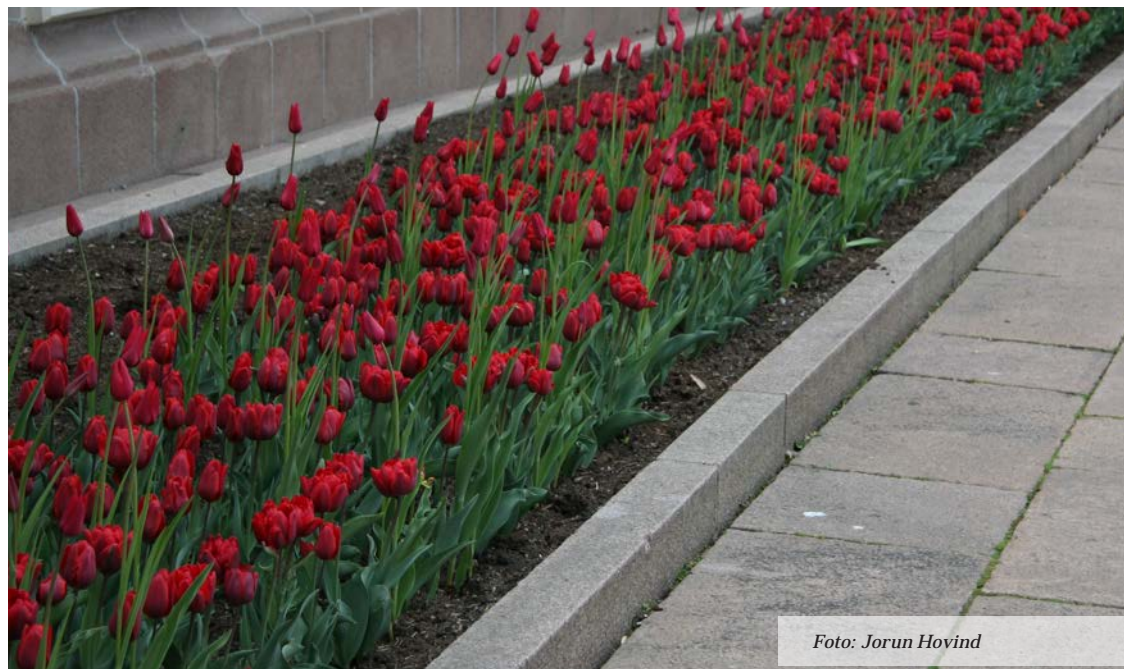


Foto: Jorun Hovind

3 Generelt om vern og saksbehandling

3.1 | MYNDIGHET OG FORVALTNINGSANSVAR

Riksantikvaren er kulturminnemyndighet for parker i statlig eie som er fredet etter kulturminneloven. Eiendomsavdelingen, UiO er ansvarlig for forvaltning, drift, vedlikehold og utvikling av alle universitetets bygninger, tekniske anlegg og parker.

3.2 | HVA ER FREDNING?

Fredning er det sterkeste juridiske virkemiddelet i kulturminnevernet og brukes for å sikre langsiktig vern av kulturminner av nasjonal verdi. Vedtak om fredning skjer i medhold av kulturminneloven og innebærer at det er forbudt å gjennomføre tiltak ut over vanlig skjøtsel/vedlikehold uten tillatelse fra Riksantikvaren. Riksantikvaren kan i særlige tilfeller gi dispensasjon fra fredningsbestemmelsene for tiltak som ikke medfører vesentlige inngrep (jf. kulturminneloven §§ 15a og 19 tredje ledd). Søknad om dispensasjon for tiltak i fredete bygninger og anlegg i statlig eie behandles av Riksantikvaren.

Forskrift om fredning inneholder generelle bestemmelser om forvaltningen av fredete bygninger og eiendommer.

3.3 | SAKSBEHANDLINGSREGLER

3.3.1 Organisering og ansvar

Ved tiltak ut over vanlig skjøtsel/vedlikehold skal Eiendomsavdelingen ved Plan- og utredningsseksjonen kontaktes for dialog og avklaring med kulturminnemyndighetene.

3.3.2 Saksgang

Tiltak som går ut over vanlig skjøtsel/vedlikehold, skal godkjennes av Riksantikvaren. Eiendomsavdelingen har jevnlig samarbeidsmøter med Riksantikvaren å få behandlet mindre saker på en enkel og effektiv måte. Tiltak som berører naturmangfoldloven, behandles av Plan- og bygningsetaten i kommunen (i samråd med Bymiljøetaten).

3.3.3 Dispensasjonssøknad

Søknad om tillatelse til tiltak i fredet park må være godt dokumentert. For at Riksantikvaren skal kunne foreta en god og forsvarlig vurdering av tiltaket, må saken være tilstrekkelig opplyst. Det må klart framgå hvilke inngrep og tilføyelser som ønskes gjennomført. Omfanget av dokumentasjon som skal følge søknaden, vil variere fra sak til sak, men god dokumentasjon vil ofte sikre raskere saksbehandling.



Søknaden bør inneholde:

- Søkers navn, adresse, telefonnummer og ev. kontaktperson
- Kart med avmerking av kulturminnet, bygningens navn/adresse
- Beskrivelse av nåværende situasjon med fotografier
- Beskrivelse av tiltaket, utforming, materialbruk etc.
- Relevante tegninger/skisser (få fram hva som fjernes og tilføyes)
- Relevante detaljtegninger
- Begrunnelse for tiltaket
- Eventuelle historiske tegninger og bilder der dette er relevant (for eksempel ved tilbakeføring)
- Henvisning til eventuelle styringsdokumenter, vedtak, møter e.l. der tiltaket er omtalt

4 Lovverk

4.1 | GENERELT

Kulturminneloven og plan- og bygningsloven er to selvstendige lover som forvaltes av ulike instanser. Hvis et tiltak utløser søknadsplikt etter begge lovverkene, skal det foreligge to tillatelser før tiltaket igangsettes.

Kulturminneloven forvaltes av Riksantikvaren. (For kommunale og private eiendommer og enkelte statlige eiendommer er forvaltningsmyndigheten delegert til fylkeskommunene/Byantikvaren i Oslo.) Riksantikvarens vedtak kan påklages til Klima- og miljødepartementet.

Plan- og bygningsloven forvaltes av kommunen. Arbeider som omfattes av plan- og bygningsloven, skal på vanlig måte saksbehandles av kommunen. Vedtak i byggesaker kan påklages til Fylkesmannen.

Kulturminneloven har strengere regler for søknadsplikt enn plan- og bygningsloven. Kulturminneloven er en særlov som går foran plan- og bygningsloven. Det kan derfor ikke gis igangsettingstillatelse etter plan- og bygningsloven uten at tillatelse etter kulturminneloven foreligger, jf. plan- og bygningsloven § 21-5, samordningsplikten. Normalt bør det foreligge tillatelse etter kulturminneloven før kommunen gjennomfører sin saksbehandling.

Naturmangfoldloven er en særlov på linje med kulturminneloven og forvaltes av kommunen. Miljødirektoratet er klageinstans for vedtak truffet av kommunen etter denne loven, med mindre annet er bestemt. Dersom noen klager på en tillatelse eller avslag på søknaden om tillatelse, skal Fylkesmannen uttale seg til klagen før endelig klagebehandling. Fylkesmannen har også klagerett over vedtak truffet av kommunen.

4.2 | UNNTAK FRA TEKNISK FORSKRIFT

I 2010 kom en ny teknisk forskrift til plan- og bygningsloven, TEK-10, som blant annet stiller skjerpede krav til universell utforming.

Ved særlige tilfeller kan det gjøres unntak for anlegg med definert bevaringsverdi. Ifølge TEK-10 § 14-1 heter det: «For tiltak der oppfyllelse av krav i dette kapittel ikke er forenlig med bevaring av kulturminner og antikvariske verdier, gjelder kravene så langt de passer.» Unntak innebærer at bestemmelsene i TEK-10 ikke gjøres gjeldende; det skal dermed ikke søkes dispensasjon.

Kravene til universell utforming er nedfelt i plan- og bygningslovens formålparagraf og i diskriminerings- og tilgjengelighetsloven. Disse kravene er strenge, men også her kan det gjøres unntak for fredete og bevaringsverdige anlegg. Målet er å øke tilgjengeligheten og å finne tilpassete løsninger som er forenlige med kulturminneverdiene. Målet om økt tilgjengelighet er også nedfelt i kgl. res. av 01.09.2006, «Forvaltning av statlege kulturhistoriske eiendommer».

4.3 | PLANSAKER

Kommunen skal ta hensyn til kulturminner i sitt planarbeid. Dette innebærer normalt at bygninger og parker som omfattes av fredning etter kulturminneloven eller er definert som bevaringsverdige i verneklasse 2, skal reguleres til hensynssone med bevaringsformål. Fylkeskommunene/Byantikvaren i Oslo skal avgi uttalelse i plansaker. Ved behov henter disse inn Riksantikvarens uttalelse, slik at kulturminnemyndighetene avgir en samlet uttalelse.



4.4 | SANKSJONER

Det er viktig at staten forvalter sine kulturminner på en forbilledlig måte. Som eier av fredete anlegg har staten et særskilt ansvar.

Brudd på kulturminneloven kan møtes med krav fra Riksantikvaren om utbedring eller tilbakeføring av ulovlig utførte arbeider, jf. § 16. Eier kan også pålegges å gjennomføre tiltak for å hindre forfall, jf. § 17.

Myndighetene kan også pålegge den ansvarlige å rette eller stanse forhold som er i strid med naturmangfoldloven. Øvrige sanksjoner iht. naturmangfoldloven er beskrevet i lovens §§ 69-75.



5 Skjøtsel/vedlikehold og søknadsplikt

5.1 | GRUNNHOLDNINGER TIL VERN

Hager og parker som kulturarv sammenlignes ofte med bygninger. Men mens bygninger bare består av dødt materiale, inneholder parker også levende materiale. En park kan være bygd opp av stein, tegl, betong, metall og grus, men levende materialer som planter, vann, jord og til og med dyr og insekter er selvsagt òg essensielt. Parker har i tillegg en ekstra dimensjon ved at de stadig er i endring. En park ser forskjellig ut morgen og kveld, og den endrer karakter gjennom årets måneder. Det ligger også i en parks natur at den vil endres over tid. En del forandringer skjer så langsomt at man knapt legger merke til det i løpet av en mannsalder, mens andre skjer fra den ene dagen til den andre. Den som jobber med forvaltning av verdifulle, historiske parker, må derfor forholde seg til tids- og endringsdimensjonen og planlegge både på kort og lang sikt.

Innen kulturminnevernet har det vært vanlig å se bevaring og forandring som motsetninger. Ettersom parken inneholder planter, er forandring en naturlig del av parkens historie. En gjennomtenkt håndtering av vegetasjonens foranderlighet har alltid inngått i gartnerens arbeid. Håndtering av parkens naturlige endringer ved hjelp av gartnerfaglig arbeid er utgangspunktet for bevaring av historiske parker. En parks forandringer gjennom historien ligger til grunn for den langsiktige målsettingen for skjøtelsen og for å kunne vurdere mulige tiltak.

Skjøtsel av en park innebærer at man styrer vegetasjonens forandring mot et ønsket mål. Å avbryte skjøtelsen betyr ikke at endringen i en park avbrytes. Forandringene fortsetter, men uten en plan – naturen tar over. En historisk park eller hage bevares best ved å fortsette å håndtere vegetasjonens naturlige utvikling i tråd med parkens skjøtselstradisjon. Planter som velges til vernet parker, må være robuste med tanke på framtidige klimaendringer, sykdommer og skadegjørere, slik at framtidig drift kan oppfylle de intensjonene som er beskrevet for parken.

Rådene for skjøtsel og vedlikehold er basert på grunnprinsipper innen kulturminnevernet.

De viktigste er:

- Parken vernes slik den var på tidspunktet for fredning/vern.
- Det er bedre å vedlikeholde og reparere framfor å skifte ut.
- Ved reparasjoner skal samme materialer og metoder som i det eksisterende anlegget benyttes.
- Skjulte deler av konstruksjoner er like viktige å ta vare på som synlige (overflater). Det er et mål å bevare helheten på best mulig måte, ikke bare det visuelle uttrykket.
- Spor under bakken er viktige å ta vare på for å kunne dokumentere parkens historie.
- Hvis man må endre, er det bedre å føye noe til enn å fjerne originale eller gamle deler. Det beste historiske arkivet er parken selv.
- Trær som felles pga. død eller vesentlig skade, skal erstattes med tilsvarende slag på samme sted.
- Endringer skal være mest mulig reversible.

5.2 | HVA ER ALMINNELIG SKJØTSEL/VEDLIKEHOLD?

Den årlige skjøtsel av parken beskrives ikke i en forvaltningsplan, men i parkforvaltningens eget planleggingsarbeid. I en alminnelig skjøtselsplan finner man definert oppgaver over hva som må gjøres i parken i opp til to-tre års intervaller for at de langsiktige målene (beskrevet i forvaltningsplanen) skal oppnås.

En skjøtselsplan omfatter sesongmessig stell av vegetasjon som plener, trær, busker, stauder, sommerblomster og løk. Tilsvarende er det planer for drift og vedlikehold av de grå elementene, slik som trapper, steinbelegning, støttmurer, sykkelkur og parkeringsplasser, asfalterte overflater og tekniske installasjoner m.m.

Ved drifts- og vedlikeholdsoppgaver, rehabilitering av bygninger eller annen virksomhet som kan medføre skader på parken, gjelder følgende:

- Det skal gjøres nødvendige tiltak for å sikre at ikke vegetasjon, faste dekker eller andre elementer i vernet deler av parken blir utsatt for skader.
- Ved behov skal byggegjerder, kjøreplater ol. benyttes. UiOs krav til beskyttelse av vegetasjon under byggearbeider skal følges.

5.3 | HVA ER ET SØKNADSPLIKTIG TILTAK?

Når en park er underlagt vern, må det søkes om godkjenning for inngrep som ikke går inn under ordinær skjøtsel og vedlikehold (se kapittel 3 for aktuelle kulturminnemyndigheter og saksgang). Denne type inngrep omtales som tiltak i forvaltningsplanen. Eksempler på søknadspliktige tiltak for parker og grøntanlegg kan være:

- Inngrep som følge av tilpasning til universell utforming, trekking av nye kabler og rør eller lignende.
- Utskifting eller vesentlig endring av opprinnelige elementer som fastmonterte utebenker, lysarmatur e.l.
- Utskifting av belegg som gatestein, skiferheller e.l. til annen type belegg.
- Planering, utfylling eller andre terrenginngrep.
- Anlegging av nye gangstier i parken.
- Nyplantinger av trær og busker og etablering av nye bed.
- Utskifting av planter i eksisterende, flerårige plantefelt som i vesentlig grad endrer uttrykket når det gjelder form og farge.
- Felling av trær som ikke er døde og som ikke har alvorlig sykdom eller skade.
- Tilbakeføring av elementer til opprinnelig uttrykk, dersom dette ikke var en del av anlegget ved fredningstidspunktet.

NB! Listen er ikke uttømmende med hensyn til hva som er søknadspliktig. Søk derfor råd dersom det oppstår tvil om hvor grensen går mellom skjøtsel/vedlikeholdstiltak og søknadspliktige tiltak.



6 Historikk

6.1 | BAKGRUNN

Da Det Kongelige Frederiks Universitet ble opprettet 2. september 1811 av Frederik 6, var en lang kamp for eget norsk universitet endelig over. Den dansk-norske kongen hadde lenge tviholdt på prinsippet om at utdannelsen skulle være sentralisert i København. Han fryktet at et eget norsk universitet ville skape splid mellom de to landene. Det Kongelige Selskab for Norges Vel, med Grev Wedel Jarlsberg i spissen, klarte likevel å overbevise kongen om at hans godkjenning tvert imot ville befeste hans popularitet. Den 2. september 1811 ble «Det Kongelige Frederiks Universitet» stiftet. Universitetet åpnet i 1813 – bare ett år senere erklærte Norge seg som selvstendig stat.

Hvor skulle universitetet ligge? I utgangspunktet var tanken at Kongsberg skulle bli Norges nye universitetsby. Der lå bergseminaret, og man ville kunne dra nytte av allerede etablerte lærerkrefter. Kort tid etter ble beslutningen omgjort, og valget falt på Christiania. Der var det bl.a. sykehus som ga muligheter for å gjennomføre medisinstudier. Både tomtevalg og planlegging tok lang tid, og de første årene holdt universitetet til i leide lokaler. Kongen kjøpte inn gården Tøyen/Kjølborg og gav den som byggeplass for universitetet, men av ulike årsaker ble plasseringen på Tøyen vurdert som uhensiktsmessig. Lenge var Kontraskjæret, Akershus festnings forterreng mot Rådhusgata, en aktuell byggetomt.

Den 25 år gamle arkitekten *Christian Heinrich Grosch* (1801–65) ble hyret inn for å vurdere to ulike alternative plasseringer av et universitetsanlegg i dette området. Prosjektet ble imidlertid skrinlagt, delvis pga. manglende finansiering og delvis fordi Stortinget nedla midlertidig byggestopp i forterrengnet fordi man vurderte å gjenoppuste festningen. Etter forslag fra slottsintendant H.D.F. Linstow vedtok Stortinget at universitetet skulle ligge langs Norges nye paradegate, på den nyinnkjøpte tomten mellom byen og kongeboligen.

De første bevilgningene fra Stortinget kom i 1839, og i 1841 ble grunnsteinen til det som skulle bli Norges første universitet, lagt ned.



Utsnitt av kart over Christiania fra 1848. Norges geografiske oppmåling, Statens kartverk

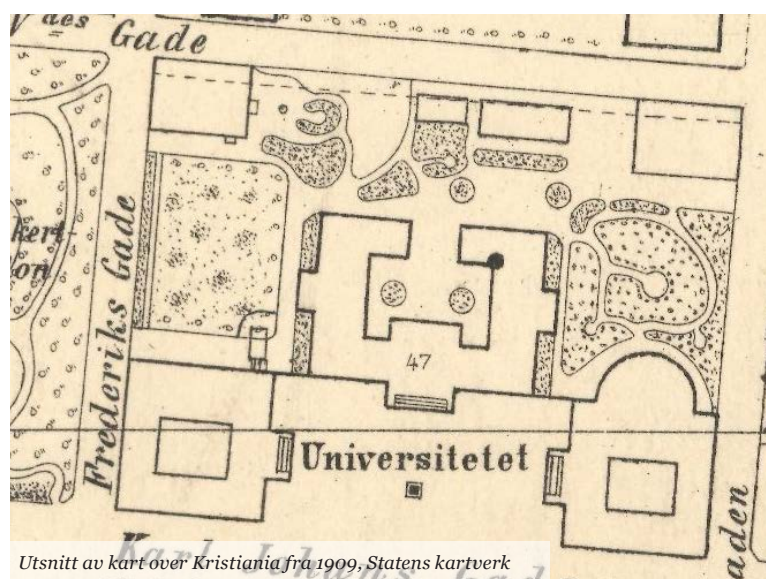
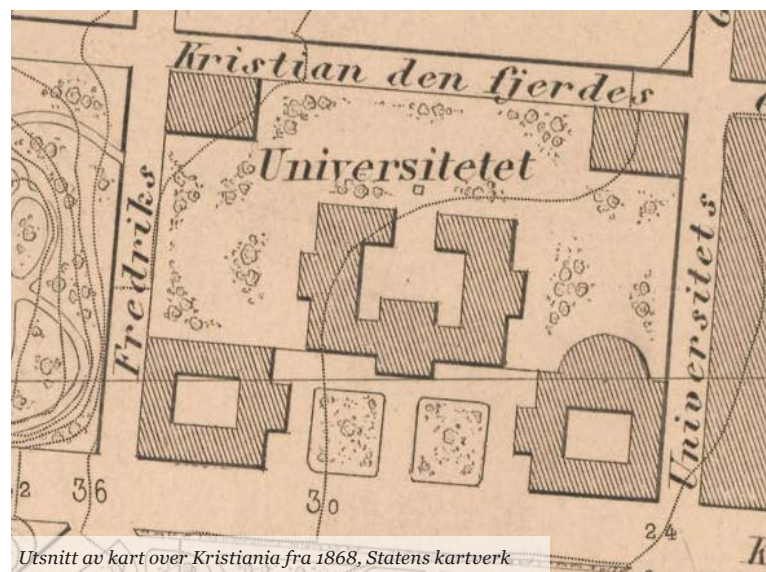
6.2 | PLANLEGGING OG UTBYGGING

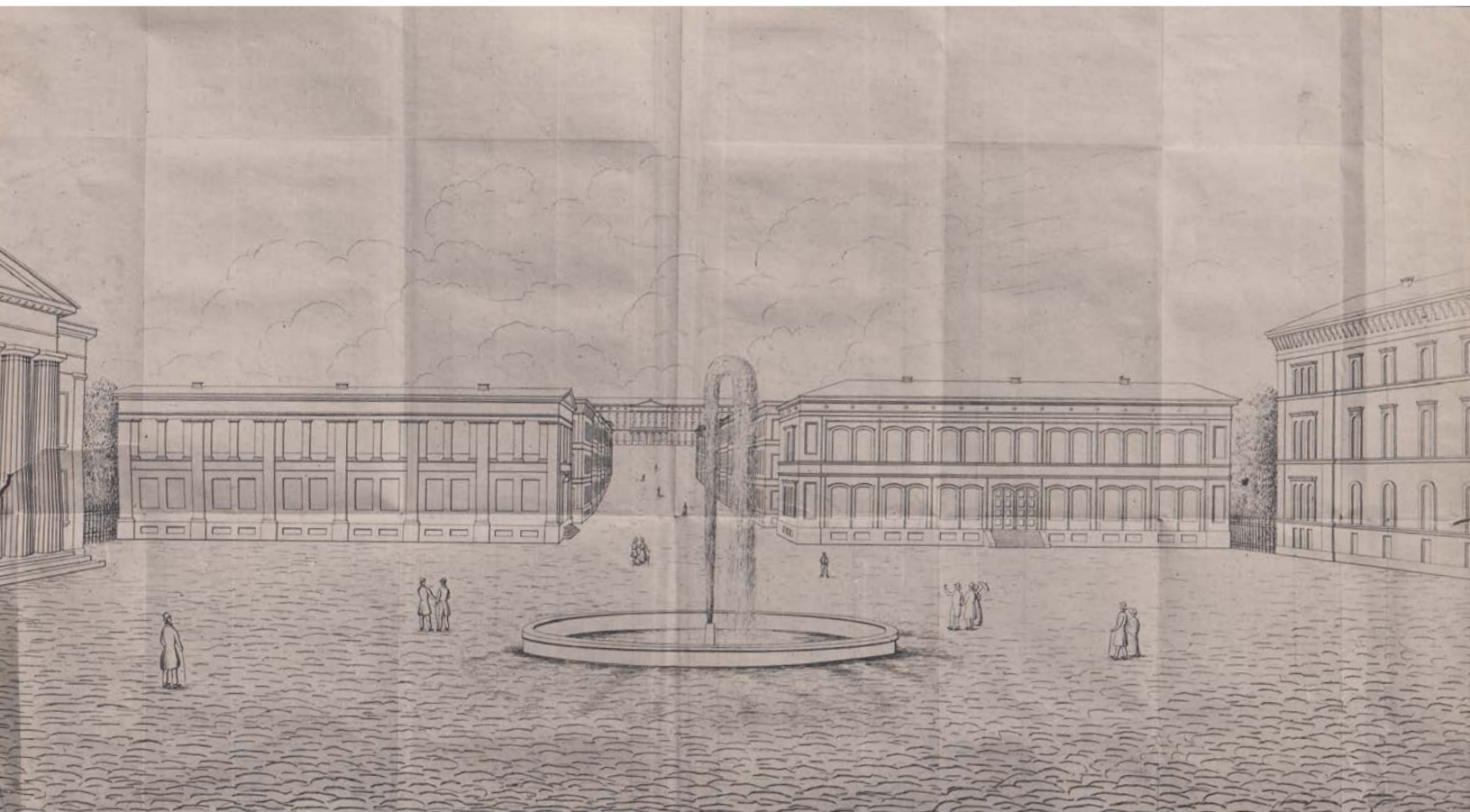
Det er ikke funnet noen planer eller kart over hagens utforming fra den tiden da universitetsbygningene stod ferdige i 1852–56. På arkitekt Christian H. Groschs tegninger av bygningene er det ikke antydning noe om parkens utforming. Det første kartet som viser detaljer i parken, er fra 1868. Dette kartet viser at Universitetsplassen hadde blitt anlagt med to parterrer, mens Universitets-hagen for øvrig kun har spredt beplantning. Kart fra 1880-tallet og ut på 1900-tallet gir et forholdsvis detaljert bilde av gangveier, grøntarealer, bed og annen vegetasjon i parken.

På det nederste kartet til høyre vises hagens østre del med tre runde sitteplasser forbundet med slyngende hageganger. Områdene mellom hagegangene er trolig plener med en eller annen form for vegetasjon (busker, trær og kanskje rose- eller blomsterbed).

Den vestre delen av hagen er på det nederste kartet vist som et rektangulært plenfelt. Dette er blitt tolket som et provisorisk anlegg fordi det strider med datidens moteretning innenfor hagekunst. Byggingen av universitetet var en stor belastning for statskassen i et fattig land. Det er derfor mulig at det var få midler til overs etter at bygningene stod ferdige, og at man derfor valgte rimelige løsninger i utformingen av Universitets-hagen. Det er også tolket (Madeleine von Essen) at det rektangulære feltet i Vesthagen var en form for nyttehage for dem som hadde sine boliger i Professorboligen eller Domus Academica.

På det nederste kartet er ikke de to parterrene på Universitetsplassen tegnet inn. Derimot ser vi et lite, kvadratisk felt som trolig markerer statuen av Anton Martin Schweigaard som ble avduket i 1883. På begge kartene er gjerdet rundt hagen tegnet inn. Mot Universitetsplassen og Universitetsgaten var det smijernsgjerde, mens gjerdet mot Frederiks gate og Christian IVs gate opprinnelig var stakittgjerde mellom stolper av granitt.



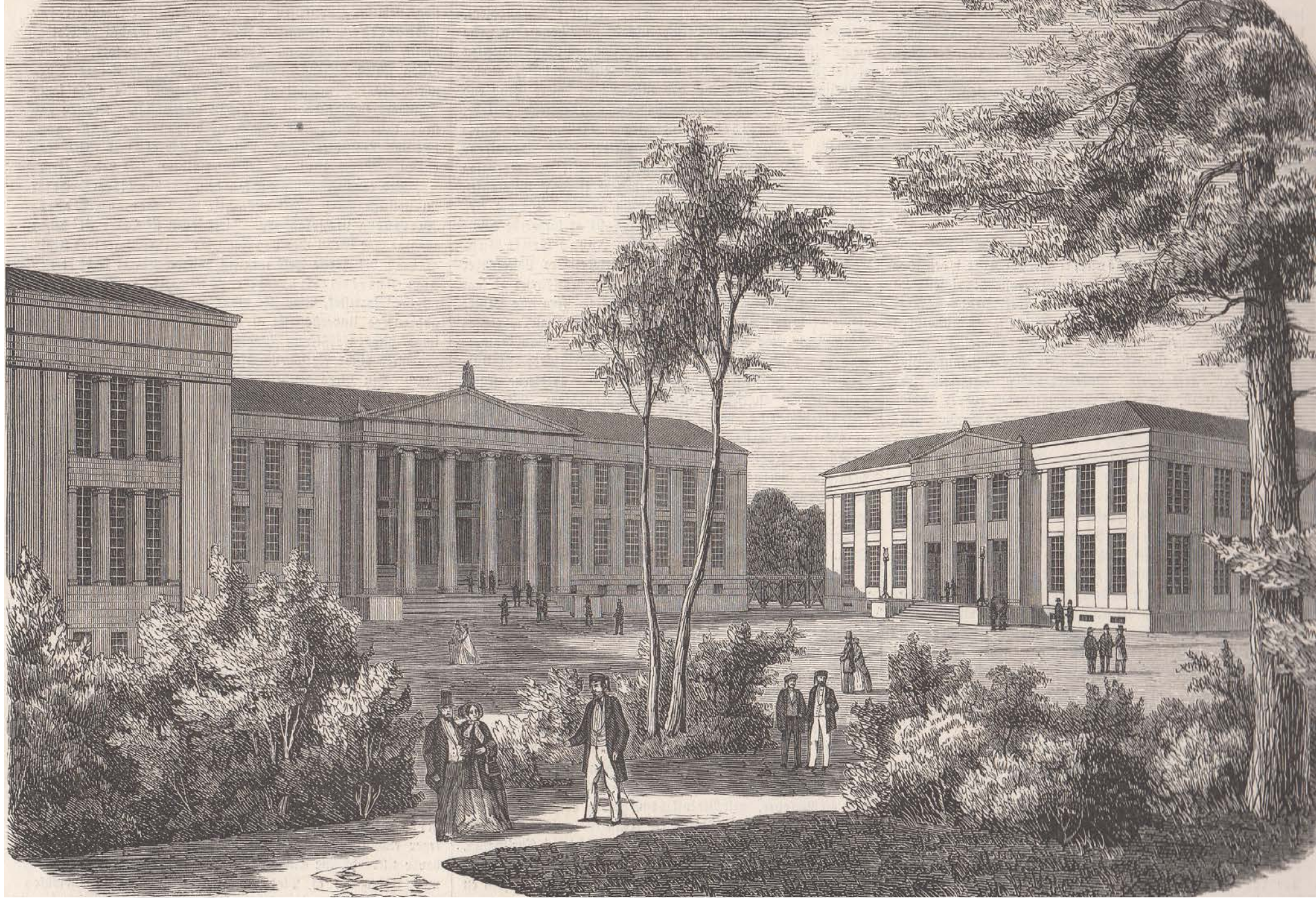


Denne siden:

Perspektivskisse i H.D.F. Linstows forslag til reguleringsplan. Vi ser Slottet i bakgrunnen og en stor plass i forgrunnen, der universitetsbygningene er plassert til høyre, og stortingsbygning og kunstmuseum til venstre. Riksantikvarens arkiv

Motsatt side:

Bilde som viser Universitetsplassen kort tid etter at anlegget stod ferdig. Illustrert Tidsskrift 1/9 1861. Riksantikvarens arkiv



6.3 | FORNYELSE OG VIDEREFØRING

Omleggingen i 1955

I 1955 ble det foretatt en stor omlegging av hagen. Det ble anlagt hellelagte ganger med slakt avrundet kurvatur, gressplener og store trær. Grunnlaget for denne omleggingen var en plan utarbeidet av Oslo kommunes plan- og anleggskontor, tegnet av landskapsarkitekt *Ingegerd Stenersen*, datert 7.7.1955. Planen ble gjennomført med visse avvik: Tråkkhellene som var tegnet inn nordover fra Domus Academica, ble sløyfet. Ved Gymnastikkbygningen ble det hellelagte arealet noe mindre enn planlagt og plenarealet utvidet tilsvarende. I tillegg ble det gjort enkelte endringer når det gjaldt planlagt beplantning.

De hellelagte gangveiene fulgte omtrent samme skjema i begge hagene, bare speilvendt. Den mest radikale forandringen i hagen var plasseringen av monumentet over Torgny Segerstedt, som ble anlagt i Østhagen nordvest for Gymnastikkbygningen. Monumentet bestod av en nyreformet, støpt dam, to drikkefontener og en byste. Monumentet ble plassert symmetrisk i forhold til monumentet over Fredrik Paasche, som var etablert i Vesthagen fem år tidligere. På begge sider av aulatilbygget var to sykkelkur med bøkehekker foran. Det er enkelte avvik mellom planen og den faktiske realiseringen av anlegget.

Planteplanen fra 1955 viste tidstypiske planter, men det er ikke sikkert at alle disse ble plantet. Tartarleddved (*Lonicera tatarica* 'Rubra'), gullbusk (*Forsythia suspensa*), sibirskornell (*Cornus alba* 'Sibirica'), kinasyrin (*Syringa chinensis*) og perikum (*Hypericum*) ble plantet, men det er mer usikkert om rognspirea (*Sorbaria sorbifolia*), fagerbusk (*Kolkwitzia amabilis*), rødhyll (*Sambucus rubra*), sommerfuglbusk (*Buddleja*) og *Rhododendron mollis* faktisk ble plantet, slik planen viser. Selvklatrende villvin ble plantet ved veggene til Domus Media og Domus Bibliotheca. Ved buskfeltene og under de eldre trerekkene mot

Frederiks gate og Universitetsgata var det foreslått scilla og krokus. Under trerekkene ble det også plantet stauder som spir (*Astilbe* 'H.Fanal'), primula, iris, høstsymre (*Anemone vitifolia*) og asters (*Aster amellus* 'Herman Lons'), med narsisser (*Narcissus*) og tidløs (*Colchicum*) i bakkant. Ved Segerstedtmonumentet var det staudebud med tulipaner og narsisser.

Hageplanen fra 1955 og beplantingen for øvrig er typisk for funksjonalismens hagestil. Store gressflater med stodegne trær og hardføre busker rundt omkring, hellelagte ganger, nyintroduserte busker som sommefugl-, fager- og gullbusk sammen med lettstelte stauder er typisk for denne perioden.

2008-2014

I 2006 fikk Statsbygg i oppdrag fra Kunnskapsdepartementet å igangsette prosjektering av gjenstående restaureringsarbeider ved sentrumsbygningene til Universitetet i Oslo. Prosjektet omfattet utvendig rehabilitering av samtlige tak og fasader, refundamentering av Domus Bibliotheca, Professorboligen og Gymnastikkbygningen. Samt innvendig rehabilitering av Domus Media midt- og vestfløy, Professorboligen og Gymnastikkbygningen. I tillegg ble Universitetshagen restaurert og oppgradert.

Treplanting i 2010

Det ble plantet nye trekker i 2010. Sju hengebjørker (*Betula pendula*, frøkilde Julita E) ble plantet i rekke langs Universitetsgata (ytterligere to ble plantet i 2012). Åtte storbladlind (*Tilia platyphyllos* 'Örebro') ble plantet i rekke langs Frederiks gate. Videre ble det plantet en rødeik (*Quercus rubra*) i Østhagen, som erstatning for en felt hestekastanje. En magnolia (*Magnolia kobus*) ble også plantet i Østhagen, mot syrinlunden. De gamle almene og bjørkene som stod igjen langs henholdsvis Frederiks gate og Universitetsgata, ble felt etappevis i 2009 og 2012. Dette ble gjort for å sikre framtidige generasjoner vakre og sunne trær.

Oppgradering av parken i 2013–2015

Under Statsbyggs rehabiliteringsprosjekt i 2008-2014 ble Universitetshagen brukt som riggområde for anleggsmaskiner, materiallagring, brakker og containere. Dette førte til at hagen ble utsatt for store belastninger. Det var kjøring med tunge kjøretøy nær trær og over plener, gravearbeider – til dels nær store og gamle trær, og tildekking av trestammer, rotsoner til trær og plener over lang tid. Dette gikk spesielt hardt ut over trærne, og en del av dem måtte felles, blant annet som følge av komprimeringsskader i rotsonen.

Riksantikvaren la hagens 1950-tallsutforming til grunn for oppgraderingen. Det ble allikevel bestemt at området foran stuene i Professorboligen ble endret og tilnærmet tidligere geometri. Det ble trukket inn ekspertise på flere fagområder (trær, hagehistorikk og skifer). Prosjektet ble gjennomført i nært samarbeid mellom Statsbygg med rådgivere, Eiendomsavdelingen ved UiO og Riksantikvaren. Statsbygg ledet den grå entreprisen, mens den grønne entreprisen ble ledet av Parkseksjonen, UiO.

Skiferhellene som var blitt lagt på 1950-tallet, var i dårlig forfatning og ble i stor grad skiftet ut. Ved reetableringen ble det (som opprinnelig) benyttet Oppdalsskifer, men av ulik tykkelse, tilpasset den belastningen de skulle tåle. Det ble laget et referansefelt for skiferbelegning som dannet mal for bærelag, leggemønster og tilpassing av kanter og fuger. Langs Domus Medias østside ble det lagt varmekabler for universell tilgjengelighet. Det ble også montert pullerter på utvalgte steder for å hindre kjøring i gangveiene (se plantegning neste side).

I Vesthagen ble det gjort endringer i forhold til 1955-situasjonen. Professorboligen var blitt restaurert og tilpasset ny bruk. De tre stuene i østdelen av bygningen ble restaurert. I den forbindelse var det ønske om å gjenskape den gamle Professorhagen, som

et representativt hageanlegg. En sirkulær plass ble anlagt foran monumentet over Fredrik Paasche, med hellelagte stier på hver side. I tillegg ble gangarealet langs Professorboligen østside utvidet.

Planting av nye trær, busker og stauder gikk over en treårsperiode: Høsten 2013 ble det gjennomført nyplanting i store deler av Vesthagen. Våren 2014 ble området mellom Professorboligen og Gymnastikkbygningen og området nordøst for Domus Bibliotheca beplantet. Siste del av plantingen i Østhagen mellom Domus Academica og Gymnastikkbygningen ble utført våren 2015.

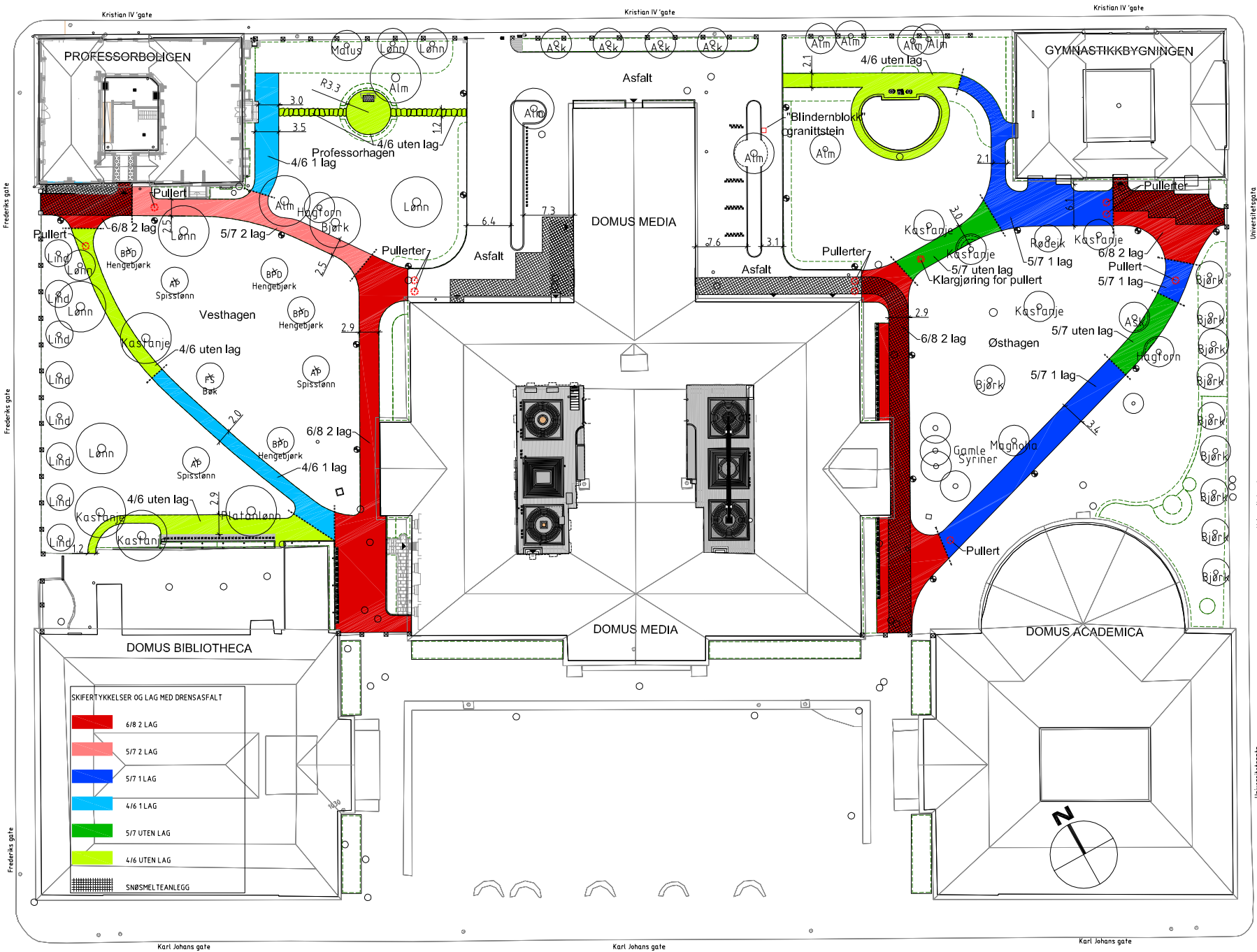
Under: Vesthagen ferdig restaurert med nyplantete trær og nysådd plen.

Foto: Jorun Hovind

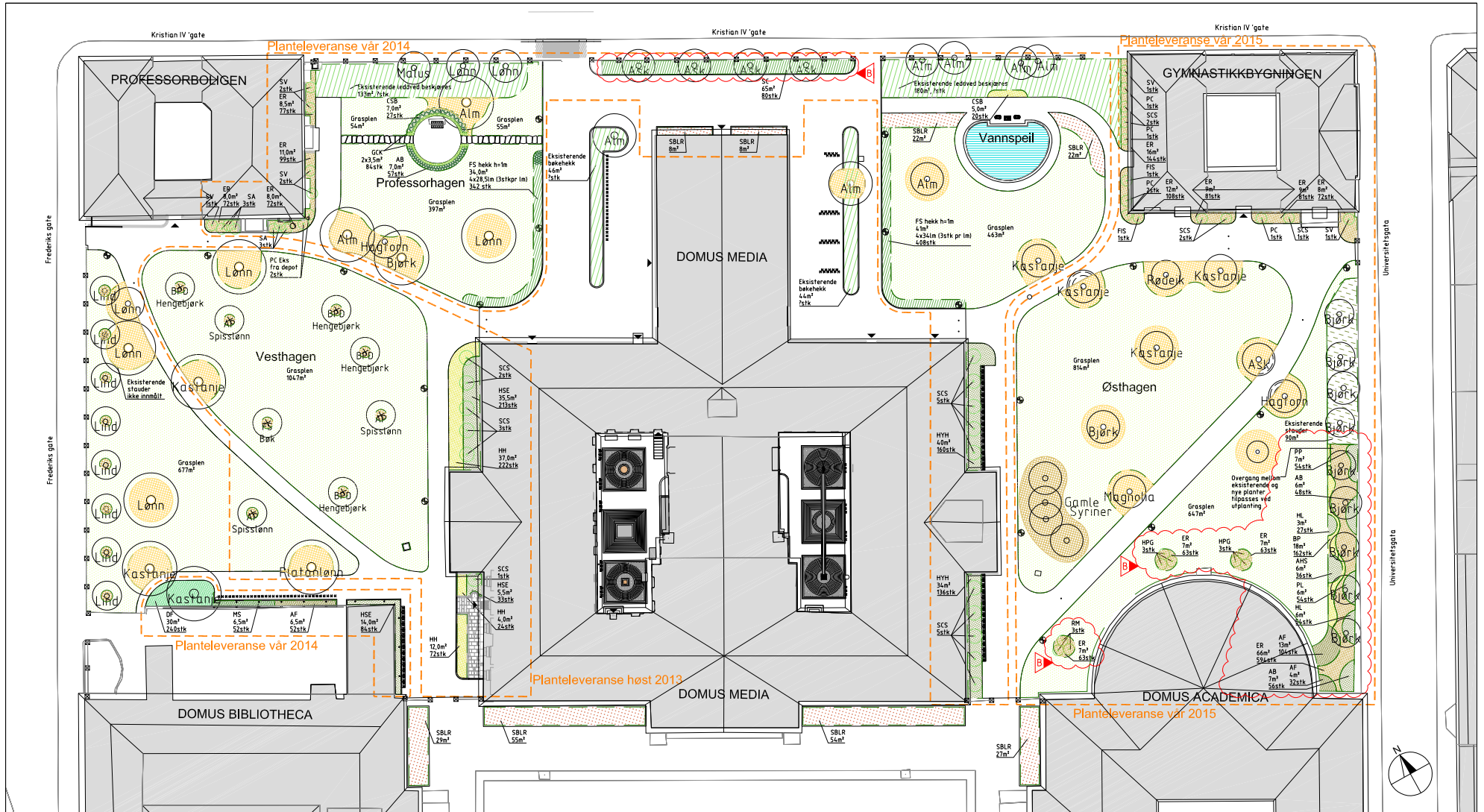
Side 18: Arbeidstegning fra 2013 som viser skifertykkelser og hvor det er etablert varmekabler og pullerter. Plantegning utarbeidet av Sweco.

Side 19: Planteplan fra 2013 med oversikt over treslag og busk- og stauderarter. Plantegning utarbeidet av Sweco.





SE06_L70010016, Brøyteplan med skifertykkelser, A3 1:500, Arbeidstegning 2013.11.15



PLANTELISTE	KODE	BOTANISK NAVN	NORSK NAVN	PLANTEAVSTAND	ANTALL	KODE	BOTANISK NAVN	NORSK NAVN	PLANTEAVSTAND	ANTALL
TRØER:										
AP	Acer plantanifera fl. Vestby	Spisstønn				STAUDE:				
BPD	Betula pendula 'Dalecarica' E	Bøk				AB	Ashite x erandii 'Brautschleier'	Arendsspir (hvit)	35cm, 8 pr m²	57
FS	Fagus sylvatica					AHS	Anemone hepatica 'Sept. Charm'	Hesteneone	4cm, 6 pr m²	36
						BP	Bergeria 'Perfect'	Bergblomst	33cm, 9 pr m²	162
						CSB	Cnicifraga simplex 'Bronnate'	Hesteneone	50cm, 4 pr m²	47
						ER	Epidemium x rubrum	Rød bilspeile	33cm, 9 pr m²	320
BUSKER:						GSK	Geranium x cantabrigense 'Kornina'	Kantastorkenebb	29cm, 12 pr m²	84
CSF	Cornus stolonifera 'Farbo' E	Redkornell				HL	Hasta 'Halicorn'	Birdslilje	43cm, 6 pr m²	318
FIS	Forsythia x intermedia 'Spectabilis'	Prøstebuss				HSE	Hemerocallis lilasophodius	Gul daglilje	33cm, 9 pr m²	81
FS	Fagus sylvatica	Bøk				HSE	Hasta sieboldiana 'Tegens'	Dagblodilje	43cm, 6 pr m²	246
HPG	Hydrangea paniculata 'Grandiflora'	Syringhønsing				PS	Paeonia lactiflora 'Sarah Bernhardt'	Rosen 'Sarah Bernhardt'	33cm, 9 pr m²	54
HTH	Hypericum 'Hidale'	Perikum 'Hidale'				PP	Phlox paniculata 'Rosa Pastell'	Hestfløks 'Rosa Pastell'	33cm, 9 pr m²	54
PC	Philadelphus coronarius	Dufteksern				RP	Rodgersia podophylla	Koreabronseblad	50cm	-
SA	Syrphar carpos albus	Snebar								
SA	Sarcocodanthe pedunculata	Børgekryp								
SCS	Syringa chinensis 'Saugana'	Parfesyrm 'Saugana'								
SV	Syringa vulgaris	Dufkryrm								
TM	Taxus x media 'Hilli'	Hydrilind 'Hilli'								
						ANNET				
						SBLR	Sommerblomster i Universitetsstegen	Sommerblomster	Antall m²	60
						SBLR	Sommerblomster på Universitetsplassen	Sommerblomster	Antall m²	230
ROSER:										
RM	Rosa moyssi	Mandarinrose								
BREGNER (STAUDE):										
AF	Athyrium filix-femina	Skogburke								
DF	Dryopteris filix-mas	Orneltel								
HS	Helleborus viridis	Stråteving								

VEGETASJON	PLANERING
	PLENENG
	BUSK, NY
	BUSKfelt OG HEKK, NY
	BUSKfelt, EKISTERENDE
	BREGNER
	STAUDE
	STAUDE, EKISTERENDE
	SOMMERBLONSTER
	NYE TRÆR
	KOMPOST OG FLIS
	FLIS
	EKSTIST. TRÆR

SB Tegningsnummer:	SE 06	L 700	10	201	A	160340
<p>Prosjektetingsgruppen:</p> <ul style="list-style-type: none"> A - ARK: ERK HILLER ANKTERTER A/S +45 35 43 96 90 +45 35 43 97 90 AR: ANKTERFIRMAET CF. HILLER NORGE AS +47 24 43 34 00 +47 243 34 99 B - BR: NYER FIMSTET A/S 23 27 40 01 VI - VIV: HJERNINGENBYGGET RUDENA A/S 23 99 00 00 23 99 00 01 E - ER: SWECO NORGE A/S 67 12 80 00 67 12 80 10 G - GR: SWECO NORGE A/S 67 12 80 00 67 12 80 10 F - FR: SWECO NORGE A/S 67 12 80 00 67 12 80 10 I - IRAR: NORCONSLT A/S 67 57 10 00 67 54 15 36 R - RPH: JENS TREIDER 22 28 19 90 22 74 36 13 						
<p>Planinformasjon:</p> <p>Tegningen er basert på Planteplan SE06_L70020004, Planlegging, anbudsløst, 04.01.2013.</p> <p>Tegningen har gjennomgått en opprydding og kvalitetssikring av Lark og U10. Markering av kompost/flis rundt trær må betraktes som veiledende utforming som tilpasses geometri på stedet.</p>						
<p>B Endret staudebelt i øststegen mot Universitetsgata</p> <p>A Utvidelse byggningsnummer og layout</p> <p>Rev. Dersom det er endringer i tegningen, må disse være godkjent av prosjektetingsgruppen.</p>						
<p>Prosjekt nr: 11980</p> <p>STATSBYGG</p> <p>Tittel: UNIVERSITETET I OSLO</p> <p>OMBYGGING OG RESTAURERING</p> <p>DOMUS MEDIA</p> <p>K701 HAGEANLEGG - UIO SENTRUM</p> <p>PLANTEPLAN OVSERSIKT</p>						
<p>SB Tegningsnummer: SE 06 L 700 10 201 B 160340</p> <p>Prosjektetingsgruppen: MGR BRD 05.05.2014</p> <p>Utfer: KONT: ASS: REV: DAT:</p> <p>MGR BRD 21.02.2014</p> <p>13.07.2013</p> <p>12.05.14</p> <p>12.05.14</p> <p>12.05.14</p> <p>12.05.14</p> <p>12.05.14</p> <p>12.05.14</p>						

X:\211\4634\0109_Tegninger\Universitetsbyggen\SE06_L70020004.dwg

6.4 | OVERSIKT OVER ENDRINGER

Fyldigere beskrivelse finnes under hvert enkelt delområde.

1852:

De tre store bygningene Domus Media, Domus Bibliotheca og Domus Academica stod ferdige.

1956:

Professorboligen og Gymnastikkbygningen hhv. i nordre og østre hjørne av hagen ble oppført.

1880-tallet:

Universitetshagen anlagt med slyngende hageganger i Østhagen og mellom Professorboligen og Gymnastikkbygningen. Bygning for Gokstadskipet ble oppført.

1883:

Statuen av Anton Martin Schweigaard ble avduket. Fram til 1931 var den plassert midt på Universitetsplassen.

Tidlig 1900-tall:

Aulatilbygget (Domus Media) ble ferdig utbygd i 1911. Det ble også oppført en toalettbygning i Østhagen. Det ble laget et mer praktisk gangveisystem, og flere av gangveiene ble kantet med grove stein.

1921:

Statue av Fridtjof Nansen ble midlertidig plassert i Professorhagen (fram til 1949, da den ble flyttet til Rådhusshagen).

1931:

Universitetsplassen ble lagt om med brostein i mønster etter tegninger av arkitektene Bjercke og Eliassen. Statue av P.A.

Munch ble plassert på sørøstsiden av hovedinngangen inn til Domus Media, og statuen av Anton Martin Schweigaard ble flyttet til sørvestre side av inngangen.

1950:

Monument over Fredrik Paasche ble avduket 6. september 1950. Monumentet ble plassert i det området der statuen av Nansen tidligere hadde stått. Bygningene som huset vikingskipene, ble revet etter at skipene ble flyttet til Bygdøy.

1955:

Hagen ble lagt om etter en plan tegnet av landskapsarkitekt Ingegjerd Stenersen. I den forbindelse ble vedskur og toalettbygningen i Østhagen revet (se delområde 2 og 3).

1989/90:

Universitetsplassen ble rehabilitert, og nye benker etablert langs Karl Johans gate (se delområde 1).

2001:

Universitetet i sentrum med bygninger og park ble formelt fredet.

2004:

Fortauet rundt hele universitetsanlegget ble midlertidig fredet. Senere ble fredningen opphevet.

2009–2010:

Felling av gamle trær og nyplanting av trær flere steder i Universitetshagen.

2011:

Nansenstatuen ble flyttet tilbake til Universitetshagen i forbind-

else med markeringen av Nansens 150-årsdag i 2011. Den fikk sin nåværende plassering i Østhagen.

2009–2014:

Universitetshagen ble brukt som riggområde under Statsbyggs rehabiliteringsprosjekt i 2008-2014.

2012:

De gamle trærne langs Frederiks gate og Universitetsgata ble felt for å gi bedre plass og vekstforhold for de nye trærne som var blitt plantet i 2010.

2013–2015:

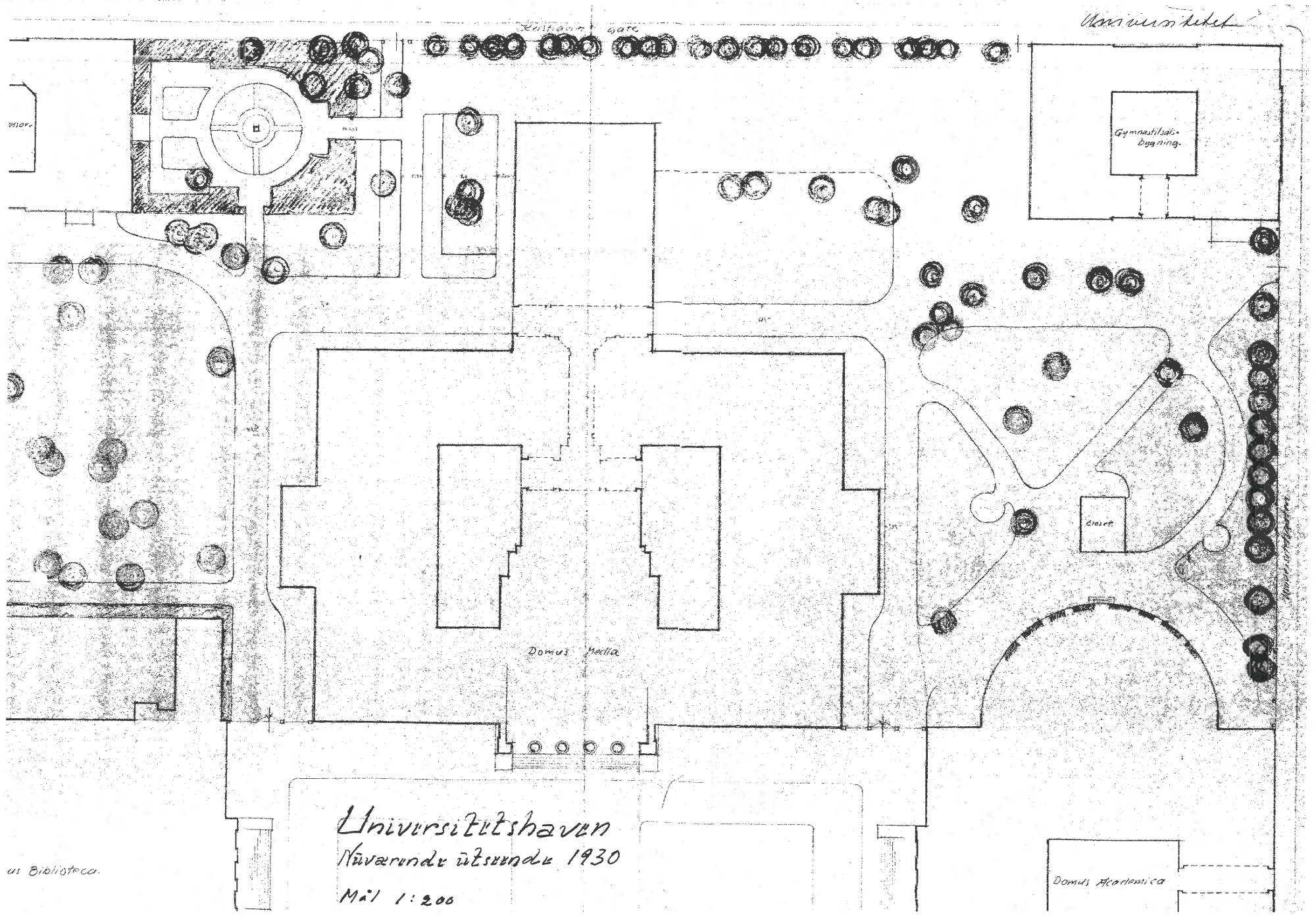
Etter at Statsbyggs rehabiliteringsprosjekt i 2008-2014 var ferdig, ble Universitetshagen reetablert med 1950-tallsanlegget som grunnlag. (se kap. 6.3)

2015:

Universitetshagen ferdig restaurert.



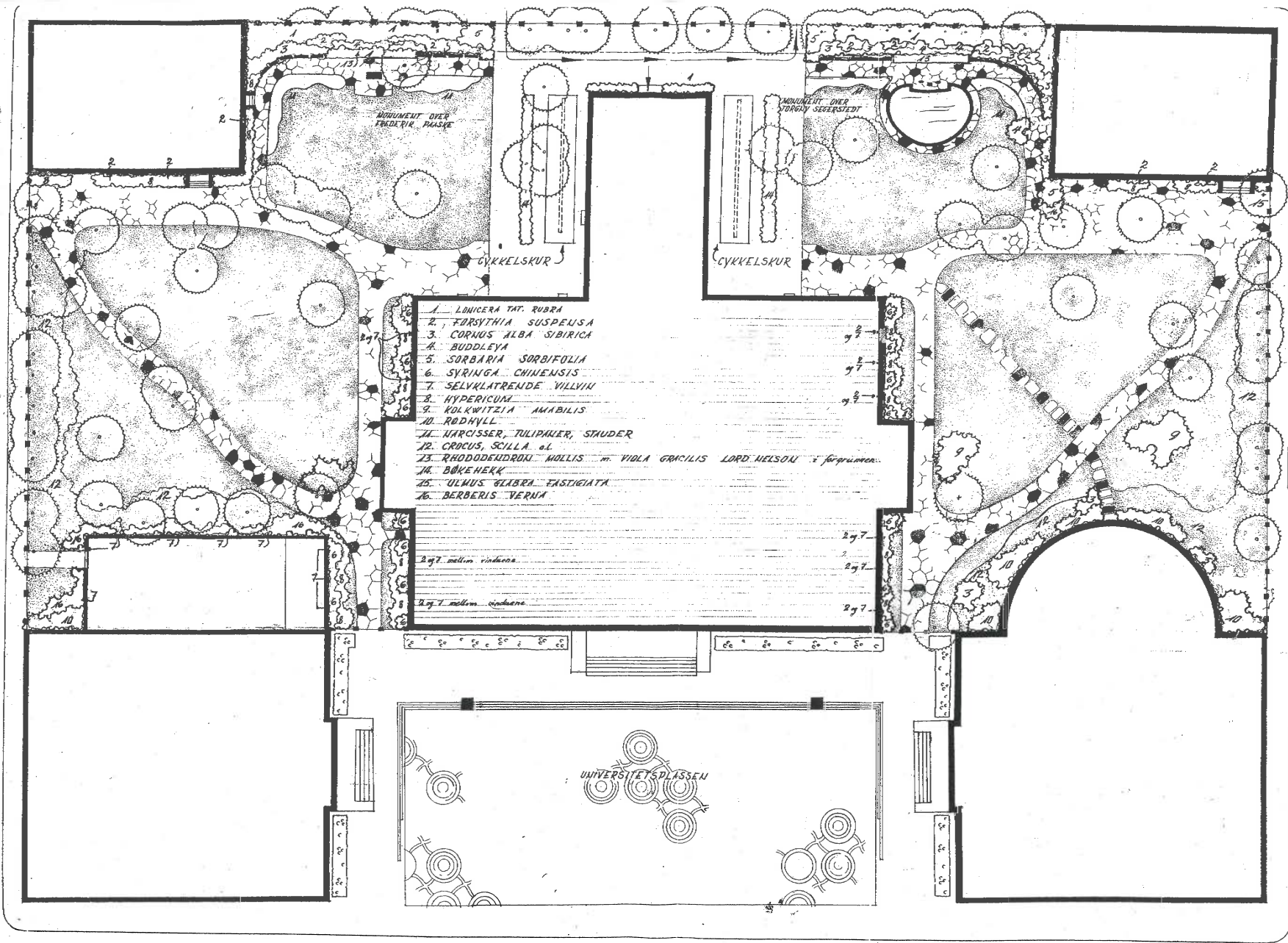
Flyfoto fra 1951. Foto: Widerøes Flyveselskap, Vilhelm Skappel



us Bibliotheca.

Universitetshaven
 Nuvarande utseende 1930
 Mål 1:200

Domus Academica



- 1. LONICERA TAT. RUBRA
- 2. FURSYTHIA SUSPELUSA
- 3. CORNUS ALBA SIBIRICA
- 4. BUDDLEYA
- 5. SORBARIA SORBIFOLIA
- 6. SYRINGA CHINENSIS
- 7. SELVULATREUDE VILVU
- 8. HYPERICUM
- 9. KOLKWITZIA AMABILIS
- 10. RØDHVILL
- 11. NARCISSE, TULIPANE, SHUDER
- 12. CRUCUS, SCILLA o.l.
- 13. RHODODEUDRON MOLLIS m. VIOLA GRACILIS LORD NELSONI i forgrunden.
- 14. BØKEHEK
- 15. ULMUS ALBA FASTIGIATA
- 16. BERBERIS VERNA

KARL JOHANS GATE

UNIVERSITETS GATE

1955

UNIVERSITETSHAGEN		FNr. 36/55
OMLEGGING - PLASERING AV		MÅL 1:200
TORGVALD SEGERSTEDT-MONUMENTET		PLANTEPLAN
LINDO KONTORNE		KARTR. NO. 102
PLAN. OG ANLÆGSKONST.		DATE
7/5		TIDENET

7 Beskrivelse og verneverdier

7.1 | BESKRIVELSE AV PARKEN SOM HELHET

7.1.1 Beliggenhet, klima og jordbunnsforhold

Parken omfatter Universitetsplassen og hagene knyttet til universitetsanlegget i Karl Johans gate 47. Parkens størrelse er ca. 21 dekar. I denne forvaltningsplanen er den delt inn i tre delområder; Universitetsplassen, Østhagen og Vesthagen.

Parken ligger ca. 10 m.o.h. i flatt terreng. Området er plassert i herdighetssone 3 i Det norske hageselskaps klimasonkart. Universitetsanlegget er anlagt på leirjord, bygningene er fundamentert på tømmerflåter i leire. Hagene, særlig den som ligger på nordvestsiden av Domus Media (i planen kalt Vesthagen), ligger i skygge store deler av dagen.

7.1.2 Struktur og elementer

Anlegget framstår som todelt. Universitetsplassen er en åpen brosteinsplass mot Karl Johans gate, rammet inn av de tre store bygningene og oppleves som inngangspartiet til hele universitetsanlegget. Plassen har kun beplantning langs fasadene, ellers er den belagt med granittheller og gatestein lagt i mønster.

Østhagen og Vesthagen er inngjerdet, og oppleves som mer lukket. Hagene har plenflater med brede hageganger belagt med bruddheller av skifer. Det er både gamle og nyplantede trær i begge hagene, solitærbusker, formklippede hekker, staudebed og sommerblomstbed.

Det er en rekke kunstverk i parken, både på plassen og i hagene. På plassen flankerer statuer av Peter Andreas Munch og Anton Martin Schweigaard inngangspartiet til Domus Media. I hagene finnes byster av Fridtjof Nansen og arkitekt Christian Heinrich Grosch. I Vesthagen er det i tillegg et monument over Fredrik Paasche, og i Østhagen et monument over Torgny Segerstedt som består av byste, dam og to drikkebasseng.

7.1.3 Belysning, skilting og møblering

Deler av parkbelysningen ble skiftet ut i 2012–14. Lysarmaturen som brukes i dag, er middels høye master langs gangstier i anlegget. På Universitetsplassen er de opprinnelige lysarmaturene/stolpene i støpejern bevart.

På Universitetsplassen langs Karl Johans gate er det montert buete trebenker som følger formen på mønsteret i gatesteinen. De er tegnet av Lund og Slaatto, og er montert på granittsokler. Øvrige benker på plassen og i hagene er tradisjonelle parkbenker med støpejernsvanger og sete/ryggstø av tre. Det er en enhetlig skilting i hele uteområdet. Skiltøyler ("pyloner") med kart og bygningsnavn er plassert ved portene til området og ved hver bygning.

7.1.4 Bruk og brukergrupper

Universitetsbygningene i sentrum (Karl Johans gate 47) disponeres av Det juridiske fakultet. Fakultetet har ca. 4300 studenter og 350 ansatte. Parken brukes som uteareal og rekreasjonsområde for studenter og ansatte. Parken er åpen for allmenn ferdsel og benyttes også som gjennomgang fra Karl Johans gate til Kristian IVs gate, Universitetsgata og Frederiks gate.

7.1.5 Universell tilgjengelighet

Det er gjort flere utbedringer for universell tilgjengelighet. Langs østsiden av Domus Media er det lagt skiferbelegg med varmekabler, og det er bygd rampe for adkomst til vestre inngang av Domus Media.

7.1.6 Sykkelparkering

Ingen av de fredete områdene har parkering for annet enn sykler. Sykkelparkeringen er plassert i parken, på begge sider av Domus Media og i gårdsrommene til Domus Media.



7.1.7 Tilstand, skjøtsel

Det ble gjort omfattende arbeider i parken i forbindelse med restaureringen av Statsbyggs rehabiliteringsprosjekt i 2008-2014. Store deler av Universitetshagen ble oppgradert med nysåing av plener, nyplanting av trær, formklippede hekker, buskfelt og staudefelt. Det ble lagt relativt store felt med flis rundt trærne, både for å skåne rotsonene og for rasjonell klipping. Våren 2015 ble siste del av oppgraderingen utført med planting av bed rundt Gymnastikkbygningen, planting av busker og stauder i deler av Østhagen og tilsåing av gressarealer.

Parken fremstår som velholdt og ryddig. Den har intensiv bruk, og det kreves derfor profesjonell skjøtsel for at hagene til en hver tid skal gi et velpleid inntrykk. Robotklippere ble etablert i begge hagene i 2015.

7.2 | KULTURHISTORISK ANALYSE/ VERNEVERDIER

I forbindelse med restaurering av Domus Academica i 2002–04 utarbeidet Madeleine von Essen en grundig analyse av parkens historie og verneverdier. Parken med plassen og hagene har beholdt sin utstrekning siden anlegget stod ferdig på 1850-tallet, men har gjennomgått en del endringer opp gjennom historien. Den første store endringen kom med utbyggingen av Aulatilbygget i 1911. Denne utbyggingen skapte i større grad en todeling av hagen i en østre og vestre del.

Universitetsplassen, som opprinnelig hadde to tilnærmet kvadratiske parterrer, ble i 1931 belagt med gatestein i mønster (slik det er i dag). Samtidig ble statuen av Anton Martin Schweigaard, som siden avdukingen i 1883 hadde stått midt på plassen, flyttet til dagens plassering på nordvestsiden av hovedinngangen til Domus Media. Ny statue av P.A. Munch ble symmetrisk plassert på sørøstsiden av inngangen. Universitetsplassen er anlagt ihht. slottssarkitekt Linstows reguleringsplan og Groschs tegninger. Den

har beholdt funksjonen som monumental plass og inngangsparti til landets første universitet. Universitetsplassen har høy, nasjonal verdi.

Hagene på nordvest- og sørøstsiden av Domus Media ble anlagt en del år etter at bygningene stod ferdige, trolig på 1880-tallet. De ble, som beskrevet i historikken, anlagt med slyngende hageganger og åpne, sirkelformete lysthus med sitteplasser. I hagen ble det på et tidspunkt bygd en toalettbygning utformet i samme klassisistiske stil som de øvrige bygningene, og en del vedskur. Disse ble revet på 1950-tallet i forbindelse med omleggingen av hagen.

I forkant av oppgraderingen av hagen i 2014 ble det diskutert hvorvidt man skulle tilbakeføre hagen til 1800-tallsutformingen med slyngende hageganger, eller beholde 1950-tallsanlegget. Dilemmaet var at de områdene i hagen der 1800-tallshagen var best dokumentert, var også de områdene som var mest endret. Dessuten var det 1950-tallsanlegget som faktisk var fredet. Man konkluderte derfor med å beholde 1950-tallsutformingen. Den var nærmest intakt, og en tilbakeføring til 1800-tallshagen ville medføre for store inngrep.

I dag vokser fremdeles flere gamle syriner i den østre delen av hagen. Disse er ikke angitt på 1955-planen, men er antakelig rester etter et levende lysthus ved en av sitteplassene i 1800-talls-hagen. Mange av de store trærne i Universitetshagen (hovedsakelig alm, lønn og hestekastanje) ble også plantet på 1800-tallet.



8 Kunst

EIER- OG FORVALTNINGSANSVAR

Universitetets kunstsamling omfatter mer enn 1600 verk; portretter, enkeltverk i ulike teknikker, uteskulpturer og kunstneriske utsmykninger. De fleste av kunstverkene eies av universitetet. De er enten gitt som gave eller innkjøpt til utsmykning av bygninger og uteområder. I tillegg er en del av kunstverkene kommet til gjennom KORO (Kunst i offentlige rom) eller er utlånt fra Oslo kommune. Universitetet har forvaltningsansvaret for samtlige kunstverk i universitetets bygninger og anlegg uavhengig av eierforhold.

KUNSTVERKENES FORMELLE VERNESTATUS

Mange av kunstverkene i UiOs samling befinner seg i bygninger eller parker som er fredet eller i verneklasse 2. I fredningsforskriften er omfanget og formålet med fredningen definert, men kunsten er ikke omtalt spesielt. Elementer som “dekor” og “fast inventar” er beskrevet som en del av fredningens omfang, men kunstverk som f.eks. Munchs malerier i Aulaen eller Per Krohgs verk i Fysikkbygningens vestibyle er ikke behandlet spesifikt. Dette forholdet ble drøftet med Riksantikvaren, som har gitt følgende tilbakemelding: «Til tross for at kunst ikke er nevnt spesifikt i alle beskrivelser av fredete interiører, er Riksantikvaren klar på at integrert kunst er en integrert del av rommet og dermed en del av det fredete interiøret der det er interiørfredning. Dette gjelder også eksteriør- og utomhusfredninger.»¹

Forvaltningsplanen vil gi en spesifikk beskrivelse av hvert enkelt kunstverk som er omfattet av fredningen og gi føringer for hvilke hensyn som må tas i hvert enkelt tilfelle. Målet er å sørge for en god og forutsigbar forvaltning av kunstsamlingen og å unngå at kunsten blir glemt eller mistolket av framtidige generasjoner.

¹ Integrert kunst i fredete interiører/eksteriører/utomhus – Riksantikvarens tilbakemelding etter møte 8.5.2015

HVA ER INTEGRERT KUNST?

Integrert kunst er å forstå som kunst som er bygningsmessig integrert på en slik måte at kunsten vanskelig kan skilles ut fra arkitekturen uten store inngrep i bygning eller kunstverk. Eksempler på dette er Edvard Munchs Aula-utsmykning, Per Krohgs utsmykning i Fysikkbygningen og Søren Ubisch' utsmykning i Domus Academica. Enkeltverk med en arkitektonisk tilpasset plassering regnes i denne sammenheng også som integrert kunst.

Flere enkeltkunstverk ved universitetet har en dokumentert, historisk tilknytning til bestemte bygninger. Tilknytningen vil være dokumentert gjennom verkets proveniens. Slike kunstverk er ikke å regne som integrerte verk.

Integrert kunst er en del av fredete interiører/eksteriører/utomhus og skal i saksbehandlingen behandles og vurderes som fredet.

Riksantikvaren



Monument over Fredrik Paasche i Vesthagen.



ANTON MARTIN SCHWEIGAARD

Kunstner

Julius Middelthun

Beskrivelse av kunstverket

Verk i bronse og granitt, 1882-83. Straks etter Schweigaards død i 1870 ble det tatt initiativ til et monument over professoren, og en monumentkomité ble etablert. Skulpturen er resultat av en direkte bestilling til Middelthun. Skulpturen stod opprinnelig midt på Universitetsplassen, men fikk ny plassering da plassen fikk sitt nåværende utseende i 1931.

Særlige hensyn

All behandling av skulptur og sokkel må skje i samråd med universitetets kunstforvaltning. Skulpturen må ikke benyttes som feste for temporære installasjoner av noen art i forbindelse med arrangementer på plassen. Ved større arbeider i nærheten av skulpturen må den dekkes til.



PETER ANDREAS MUNCH

Kunstner

Stinius Fredriksen

Beskrivelse av kunstverket

Verk utført i bronse og granitt, 1931-33. Allerede i 1920 bestemte Det akademiske kollegiet at det skulle reises en skulptur over historikeren P.A. Munch. I 1931 var det penger nok til å realisere planene, og man utlyste konkurranse. Det kom inn 39 utkast til konkurransen som Stinius Fredriksen vant.

Særlige hensyn

All behandling av skulptur og sokkel må skje i samråd med universitetets kunstforvaltning. Skulpturen må ikke benyttes som feste for temporære installasjoner av noen art i forbindelse med arrangementer på plassen. Ved større arbeider i nærheten av skulpturen må den dekkes til.



TORGNY SEGERSTEDT

Kunstner

Sigrid Fridman

Beskrivelse av kunstverket

Verk utført i sort granitt, 1950-55. Monumentet som er reist av «takknemlige nordmenn» 7. mai 1955, består av byste, dam og to drikkebasseng.

Særlige hensyn

All behandling av skulptur og sokkel må skje i samråd med universitetets kunstforvaltning. Skulpturen må ikke benyttes som feste for temporære installasjoner av noen art i forbindelse med arrangementer på plassen. Ved større arbeider på eller ved plassen må skulpturen dekkes til.



FRIDTJOF NANSEN

Kunstner

Kai Nielsen

Beskrivelse av kunstverket

Verk utført i granitt, 1918-20. Skulpturen var opprinnelig planlagt som del av skipsreder Anton Fredrik Klaveness' hageanlegg på Lagåsen i Bærum. Nielsen fikk oppdraget i 1918. Anlegget ble ikke realisert i henhold til intensjonene. I 1921 ga Kai Nielsen bysten til Oslo kommune for en fremtidig plassering ved det planlagte rådhuset. Bysten stod midlertidig i Universitetshagen, ved Professorboligen, i perioden 1921–1949, da den ble plassert i Rådhushagen, Kronprinsesse Märthas plass. Prosessen med Oslo kommune om å få bysten plassert som et langtidsdeponi i Universitetshagen ble igangsatt i mai 2010. Bysten var på plass i hagen til markeringen av Nansens 150-årsdag 10. oktober 2011.

Særlige hensyn

All behandling av skulpturen må skje i samråd med universitetets kunstforvaltning. Vegetasjonen rundt må ikke komme i konflikt eller berøring med skulpturen. Ved arbeid på eller ved plassen må skulpturen dekkes til.



MONUMENT OVER FREDRIK PAASCHE

Kunstner

Knut Steen

Beskrivelse av kunstverket

Verk utført i granitt, 1950. Monumentet ble reist av norske og svenske venner og elever av Fredrik Paasche og avduket 6. september 1950.

Særlige hensyn

All behandling av skulpturen må skje i samråd med universitetets kunstforvaltning. Vegetasjonen rundt må ikke komme i konflikt eller berøring med skulpturen. Ved arbeid på eller ved plassen må skulpturen dekkes til.



CHRISTIAN HEINRICH GROSCH

Kunstner

Merete Sejersted Bødtker

Beskrivelse av kunstverket

Verk utført i bronse og granitt, 2011. Byste og sokkel ble gitt i gave av Oslo kommune til UiOs 200-årsjubileum i 2011. Bysten er resultat av en lukket konkurranse i regi av kommunen. Bysten kom på plass i 2013/14.

Særlige hensyn

All behandling av byste og sokkel må skje i samråd med universitetets kunstforvaltning. Skulpturen må ikke benyttes som feste for temporære installasjoner av noen art. Ved større arbeider i nærheten av skulpturen må den dekkes til.



Monument over Torgny Segerstedt i Østhamen.

9 Katalog – delområder

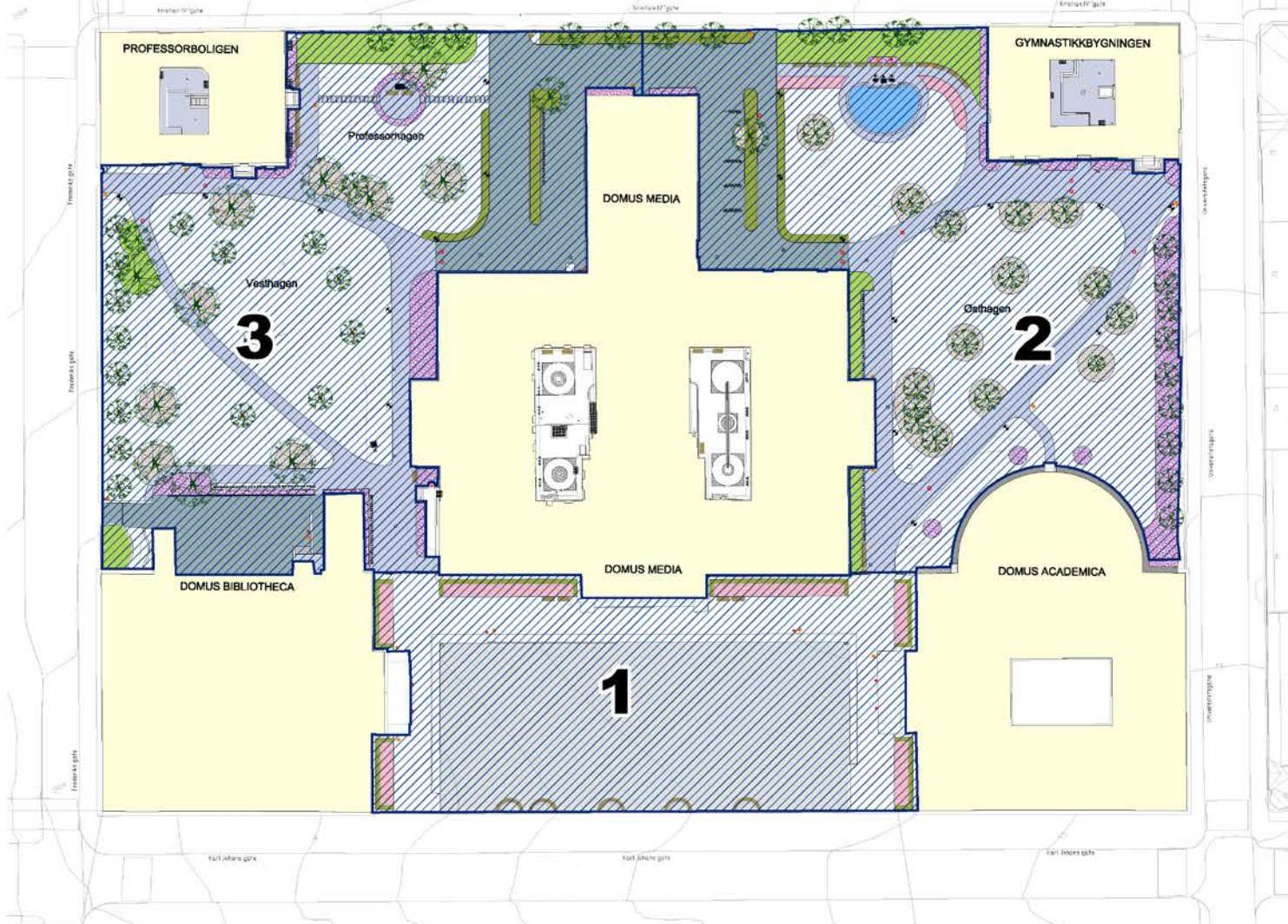
Parkens delområder

Delområde 1
Universitetsplassen

Delområde 2
Østhagen

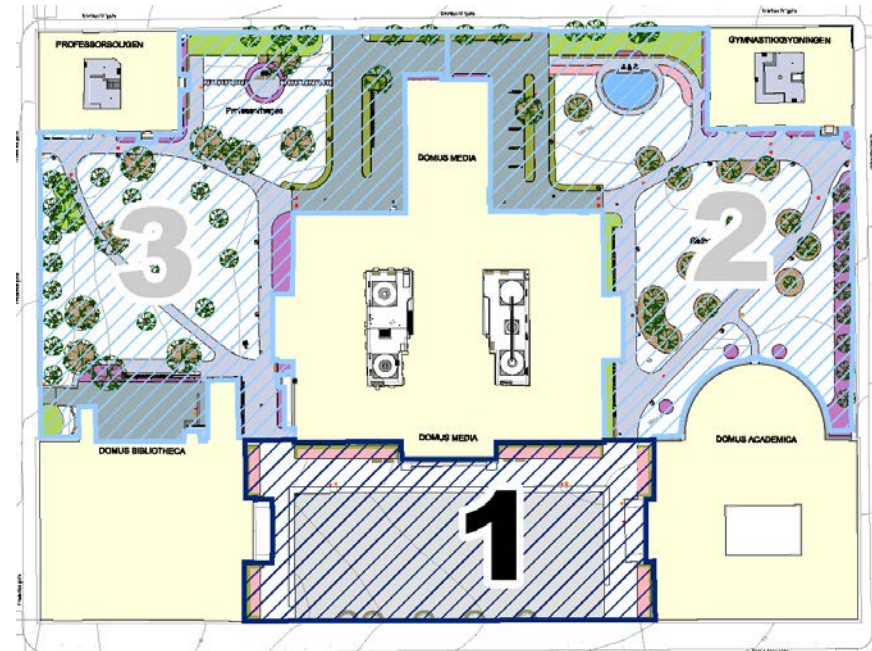
Delområde 3
Vesthagen

Tegnforklaring
 Område fredet i hht. kml § 22



Delområde 1 – Universitetsplassen

Universitetsplassen er fredet. Tiltak og endringer ut over ordinær skjøtsel i dette området krever godkjenning fra Riksantikvaren.





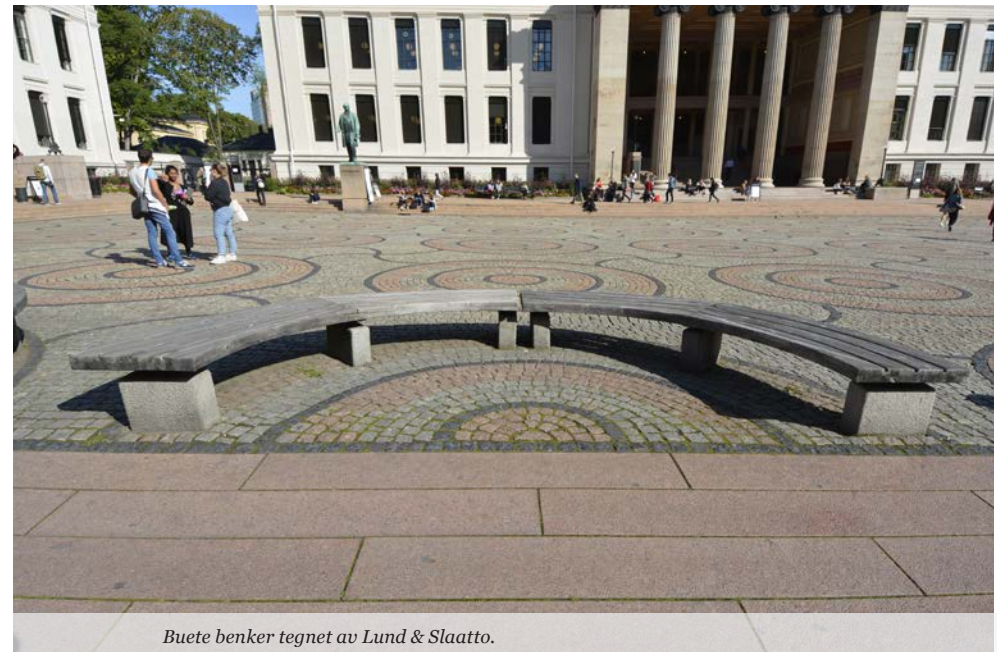
Universitetsplassen sett mot nord.



Plassen sett mot Domus Bibliotheca.



Alperishekk og sommerblomster langs fasadene.



Buete benker tegnet av Lund & Slaatto.

BESKRIVELSE

Universitetsplassen er en rektangulær plass som avgrenses av Karl Johans gate på sørvestre side og på de øvrige sidene av bygningene Domus Bibliotheca, Domus Media og Domus Academica. Alle bygningene har hovedinngang fra plassen.

Hoveddelen av plassen er belagt med smågatestein av granitt i tre ulike fargenyanser, lagt i mønster. Mønsteret består av 11x4 rader av store ringer forbundet med buete kryss. Gatestein i lys grå granitt danner bunnfargen, mens mørk grå gatestein streker opp ringer og kryss. Ringene har striper av rødlig og lys grå stein. Langs ytterkantene er mønsteret avsluttet med halvbuer og rammet inn av heller av rødlig granitt mot fortauet. Langs Karl Johans gate er det satt opp fem buete benker tilpasset mønsteret i belegningssteinen. Benkene har sete av tre og er montert på granittsokler. Mellom benkene er det pullerter av granitt og betong.

Foran alle tre bygningene er det (mot plassen) en sammenhengende granittrapp opp til et bredt repos belagt med rødlig granitt-heller. Universitetsplassen har en svak helling fra Karl Johans gate, som fanges opp i trappene foran Domus Bibliotheca og Domus Academica. Trappene avtrappes gradvis fra å ha fire trinn mot Domus Media til å nå bakkeplan ved Karl Johans gate. Statuene av Anton Martin Schweigaard og P.A. Munch er plassert i trappen foran Domus Media, på hver side av hovedinngangen.

Inntil fasadene på alle tre bygningene er det (på hver side av inngangspartiet) rektangulære bed kantet med granitt. Bedene har en formklipt hekk av alperips mot fasadene og på hver kortende av bedet. Bedene for øvrig fylles årlig med løk- og sommerblomster iht. Parkseksjonens planer.

HISTORIKK

1800-tallet og tidlig 1900-tall:

Universitetsplassen ble anlagt samtidig med at bygningene ble reist. De første kartene/bildene av plassen viser en grusplass med to plenflater. På hver parterre ble det plantet et løvtre. Senere ble plenen kantet med et lavt kjettinggjærde, og trærne ble erstattet med et rundt bed sentralt plassert på plenen. Ca. 1920 er det runde bedet erstattet av smale bed langs plenenes ytterkanter.

1931:

Plassen ble lagt om etter tegninger av arkitektene Bjercke og Eliassen. Selve plassen ble belagt med brostein i tre ulike fargenyanser lagt i mønster. Det ble også anlagt et sammenhengende repos med trapper av granitt langs alle tre fasadene. Mellom reposene og husveggene ble det anlagt bed. Statuen av Anton Martin Schweigaard ble flyttet til nordvestre side av Domus Medias inngangsparti, og ny statue av P.A. Munch ble symmetrisk plassert på motsatt side av inngangspartiet i 1933.

1989/90:

Plassen ble rehabilitert pga. store setningsskader som følge av omfattende tunell- og gravearbeider i nærmiljøet. All belegningsstein ble tatt opp, plassen ble refundamentert, og brosteinen ble satt i mørtel med fuger av sementblandet steinmel (i samme mønster som tidligere). Blomsterbedene ble gjort 60 cm bredere. I beskrivelsen av arbeidene står det også at statuene ble flyttet 6 meter nærmere midtgangen. Gjærde og portstolper mot hagene ble rettet opp og refundamentert. Langs Karl Johans gate ble det montert 5 buete trebenker på granittsokkel, tegnet av Lund & Slaatto.

Bilder på motsatt side:

1. Plassen slik den så ut før 1901 (da Medianfiguren ble fjernet fra gavlen).

2. Universitetsplassen etter 1901. Trærne på plenpartierne er byttet ut med runde bed, trolig beplantet med sommerblomster.

3. Plassen ca. 1920. De runde blomsterbedene er fjernet og erstattet med smale bed langs ytterkantene av hver plenpartier, med trær i trekasser plassert i hvert hjørne.

4. Universitetsplassen slik den så ut etter omleggingen i 1931. Vi ser at bedene langs fasadene er etablert og plassen belagt med smågatestein i mosaikk. Lyktestolpene har fått hvite glasskupper.



Elementer i delområde 1



BELEGNINGSSTEIN OG TRAPPER

Beskrivelse

Universitetsplassen er belagt med gatestein i tre farger lagt i mønster. Langs bygningene er det trapper opp til et sammenhengende repos. Trapper og repos er av rødlig granitt.

Vernehensyn/utviklingsmål

Brosteinsplassen slik vi kjenner den i dag, ble anlagt i 1931 etter tegninger av arkitektene Bjercke og Eliassen. På slutten av 1980-tallet ble plassen lagt om, men brosteinene ble lagt tilbake i samme mønster. Ved ev. framtidige reparasjoner er det viktig at dette mønsteret opprettholdes.

Vedlikehold/søknadspliktige tiltak

Utskifting av enkeltstein eller mindre reparasjoner der steinene legges tilbake på plass i samme mønster, regnes som vedlikehold. Større tiltak eller tiltak som endrer mosaikken, fargene i belegningssteinen osv., er søknadspliktige.

FASTE BENKER

Beskrivelse

Buete trebenker på sokler av granitt. Formen på benkene følger mønstret i belegningssteinene mot Karl Johans gate.

Vernehensyn/utviklingsmål

Benkene er tegnet av Lund & Slaatto og ble etablert i forbindelse med oppgraderingen av plassen på slutten av 1980-tallet. Benkene er, som et fastmontert element, en del av plassen og omfattet av fredningen.

Vedlikehold/søknadspliktige tiltak

Utskifting av trebord i setet med tilsvarende regnes som vedlikehold, endring av sokkel eller sete, samt fjerning av benker, er søknadspliktig.

BED LANGS FASADENE

Beskrivelse

Inntil fasadene på alle tre bygningene (på begge sider av hovedinngangene) er det anlagt bed kantet med granitt. Bedene har formklypte alperipshekker mot vegg og på kortsider. Bedene blir årlig beplantet med løk/sommerblomster ihht. Parkseksjonens planer.

Vernehensyn/utviklingsmål

Bedene ble anlagt i forbindelse med omleggingen av plassen på 1930-tallet. Ved rehabiliteringen på slutten av 1980-tallet ble samtlige bed utvidet med 60 cm i bredden. Ved rehabiliteringen av fasadene (2009-2014) var det behov for å sette opp tette stillas. Det var følgelig ikke mulig å bevare hekkene. I samarbeid med Riksantikvaren ble det besluttet å fjerne hekkene og replante ferdighekk i en meters seksjoner. Deler av de gamle hekkene ble tatt opp og replantet på Blindern. Intensjonen med beplantningen er å skape opplevelser for anleggets besøkende. Om våren er det løkblomster, som skiftes ut med sommerblomster i juni.

Skjøtsel/søknadspliktige tiltak

Tilplanting og utskifting av løk- og sommerblomster regnes som ordinær skjøtsel. Etablering av permanent vegetasjon, samt fjerning/ending av bedets kantstein og utforming er søknadspliktig.

Elementer i delområde 1



BELYSNING

Beskrivelse

Opprinnelige lyktestolper er plassert på granittvanger på hver side av bygningenes inngangsparti. Lampene har rund glasskuppel og stolpe av støpejern.

Vernehensyn/utviklingsmål

Lyktestolpene var opprinnelig gasslamper som senere ble gjort om til elektrisitet. Selve kuppelen er skiftet flere ganger. Opprinnelig hadde de tradisjonelle sekskantete gasskupper, senere ble de skiftet ut med runde, hvite kupper (trolig på 1930-tallet). Dagens blanke glasskupper er trolig fra rehabiliteringen på 1980-tallet. Lyktestolpene er opprinnelige og har høy verneverdi. Det er viktig med jevnt tilsyn/vedlikehold slik at ev. rustskader stanses på et tidlig tidspunkt.

Vedlikehold/søknadspliktige tiltak

Utskifting av elektriske komponenter og oppmaling av stolpene med tilsvarende maling og farge regnes som vedlikehold. Øvrige tiltak, som flytting, endring av farge mm., er søknadspliktige.



GJERDE/PORT

Beskrivelse

Gjerde med port inn til hagen på begge sider av Domus Media. Gjerdet og portbladene er av sortmalt støpejern montert på stolper av granitt.

Vernehensyn/utviklingsmål

Gjerdet og portbladene har høy verneverdi som del av det opprinnelige anlegget. Gjerdet rundt hele hagen ble demontert og restaurert som en del av sentrumsprosjektet som ble ferdigstilt i 2015. Det er viktig med jevnt tilsyn/vedlikehold slik at ev. rustskader stanses på et tidlig tidspunkt.

Vedlikehold/søknadspliktige tiltak

Rustbehandling og maling med samme type maling og farge regnes som vedlikehold, øvrige endringer, som fargeendring, flytting eller utskifting, er søknadspliktige.



SKILT

Beskrivelse

Informasjonstavler er plassert foran hver av de tre bygningene og ved portene inn til hagen. Tavlene består av glassplater montert i stålramme med steinplate som del av sokkelen.

Vernehensyn/utviklingsmål

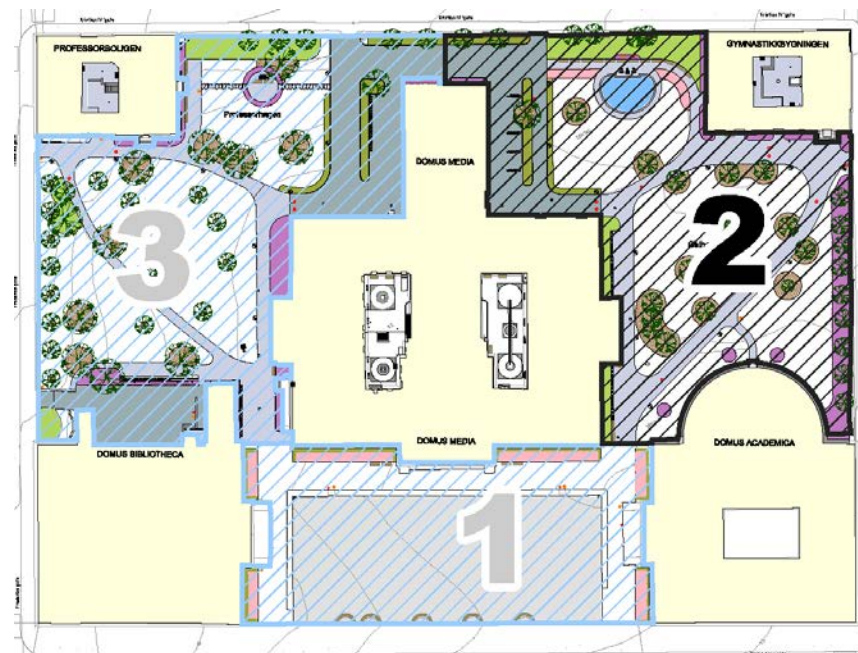
Informasjonstavlene er av nyere dato og er utformet ihht. UiOs skiltmal og grafiske profil. Skiltene har i seg selv lav verneverdi, men er et fastmontert element og dermed omfattet av fredningen.

Vedlikehold/søknadspliktige tiltak

Utskifting av enkelte glassplater i stålrammen regnes som vedlikehold, utskifting eller flytting av skiltet er søknadspliktig.

Delområde 2 – Østhagen

Delområde 2, Østhagen, er fredet. Tiltak og endringer ut over ordinær skjøtsel i dette området krever godkjenning fra Riksantikvaren.





Hagen sett mot nord.



Hagen sett mot Domus Media.



Hagen sett mot vest.



Bed ved Segerstedt-monumentet.

BESKRIVELSE

Delområdet 2, Østhagen, deles inn av gangveier slik at det dannes tre plenfelt: Ett strekker seg fra porten ved Universitetsplassen og til porten mot Universitetsgata, ett utgjør midtfeltet og det siste er plenen rundt Segerstedt-monumentet.

På plenen i midten vokser det gamle syriner og trær som hestekastanje, ask og bjørk. Disse trærne kan ha vært plantet da hagen ble anlagt på 1800-tallet. I tillegg ble en rødeik plantet i 2010. Segerstedt-monumentet består av statue, basseng og drikkefontener og rammes delvis inn av formklippede hekker, delvis av bed med sommerblomster. På plenen vokser det også to trær; kastanje og alm. Langs Kristian IVs gate er det fire eldre almetrær bak et buskfelt av leddved.

Plenfeltet bak Gamle festsal og bort til porten ved Gymnastikkbygningen inneholder tre runde bed beplantet med syrinhortensia, mandarinrose og rød bispelue. Langs Universitetsgata er det plantet 9 bjørketrær på rekke i et sammenhengende staudebed beplantet med gul bladlilje, peon, høstanemone og bergblomst, arendsspir og høstfloks. Under samtlige trær er det lagt flis for å skåne rotsonen.

HISTORIKK

1880-tallet:

Universitetshagen ble anlagt med slyngende hageganger i Østhagen og mellom Professorboligen og Gymnastikkbygningen. Hagen hadde tre runde sitteplasser/grønne lysthus og plenflater med beplantning av busker og trær. De gamle syrinene har vært tolket som en mulige rest etter et åpent lysthus. Noen steder kan det også ha vært rose- eller blomsterbed. Langs Universitetsgata var det plantet en trekke av bjørketrær.

Tidlig 1900-tall:

Det reises en "closettbygning" i Østhagen. Den er tegnet inn på en plan fra 1930, "Universitetshaven. Nuværende utseende. 1930". Bygningen er ikke tegnet inn på samtidige kart, men sees på bilder fra omleggingen av hagen i 1955.

1955:

I 1955 ble det (av Oslo kommunes plan- og anleggskontor) utarbeidet en plan for omlegging av Universitetshagen. Planen ble tegnet av landskapsarkitekt Ingegerd Stenersen og viste hellelagte ganger lagt diagonalt og svakt buktende fra Universitetsplassen til hjørnet ved Universitetsgata, og fra rotunden i Urbygningen i retning Aulatilbygget. Den mest radikale forandringen var likevel etableringen av Segerstedt-monumentet med en stor dam og to drikkefontener. I henhold til planen ble det plantet tidstypiske planter. Både hageplanen og beplantningen er typisk for funksjonalismens hagestil. Store gressflater med stedegne trær, hardføre busker rundt omkring, hellelagte ganger, nyintroduserte busker som sommefugl-, fager- og gullbusk sammen med lettstelte stauder, var tidens melodi.

2014:

Samtidig med Statsbyggs rehabiliteringsprosjekt i 2008-2014 ble hagene oppgradert. En mulig tilbakeføring til 1880-tallsutformingen ble diskutert, men forkastet fordi en slik tilbakeføring ville medføre store inngrep uten at man hadde god nok dokumentasjon på hvordan hagen hadde sett ut opprinnelig. Istandsettingen tok derfor utgangspunkt i 1950-tallsplanen. Nyplanting i området rundt Segerstedt-monumentet ble ferdigstilt.

2015:

Våren 2015 ble restaureringen av universitetshagene slutført med utplanting av trær og stauder i Østhagens område mellom Gymnastikkbygningen og Domus Academica (se også kap. 6.3).

Neste side: Østhagens opprinnelige utforming, mot Universitetsgata. Foto: Ole Tobias Olsen. Eier: Oslo Museum. <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/deed.no>





Denne siden:

Bildet viser toalettbygningen som var tegnet inn på hageplanen fra 1930. Bygningen ble trolig tegnet av arkitekt Holger Sinding-Larsen og oppført i den perioden han var universitetets bygningsinspektør (1907–1924). Foto: MUV

Neste side:

1. Riving av vedskur, trolig i forbindelse med omleggingen av hagen på 1950-tallet. Foto: Dagbladet. Eier: Oslo Museum. <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/deed.no>

2. Toalettbygningen rives. Foto: Dagbladet. Eier: Oslo Museum. <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/deed.no>

3. Hellelagte hageganger anlegges i tråd med Ingegerd Stenersens plan. Foto: Dagbladet. Eier: Oslo Museum. <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/deed.no>

4. Bassenget foran Segerstedt-monumentet anlegges. Foto: Dagbladet. Eier: Oslo Museum. <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/deed.no>



Elementer i delområde 2



TRÆR

Beskrivelse

Fritt voksende trær av forskjellige arter og alder vokser på flere av plenområdene. Det ble lagt ut flis rundt stammene for å beskytte rotsone.

Vernehensyn/utviklingsmål

Flere av de store trærne er fra Universitetshagens tidlige utforming. Andre er plantet senere. Trærne betraktes som kulturarv og forvaltes i henhold til dette som verdier av stor betydning. Det skal være trær av ulik alder og utvikling i parken for å ivareta opplevelsen av unge og gamle trær. Trær må holdes sunne og friske, og man må unngå å påføre dem skader.

NB! Ved anleggsarbeider skal trærne beskyttes slik at rotsone, stamme og krone ikke skades.

Skjøtsel/søknadspliktige tiltak

Felling uten at det replantes samme art i plantehullet, er søknadspliktig tiltak. Alminnelig skjøtsel innebærer tilsyn med krone og beskjæring etter behov.



PLEN

Beskrivelse

Klipte bruksplener er anlagt mellom hellegangene.

Vernehensyn/utviklingsmål

Plenflatenes utstrekning/inndeling ble etablert på 1950-tallet og rehabilitert i 2014/15. De er en viktig del av Ingegerd Stenersens hageutforming. Plenene skal framstå velstelte.

Skjøtsel/søknadspliktige tiltak

Jevnlig plenklipping (i dag med robotklipper) og stikking av kanter regnes som ordinær skjøtsel. Inngrep som endrer plenens utstrekning eller karakter, er søknadspliktig.



HELLELAGTE GANGER

Beskrivelse

Skiferdekkene i Universitetshagen er kvartsittskifer av type "Lys Oppdal". Dekkene er lagt med ulik tykkelse, avhengig av forventet behov for kjøring. Gangarealer er lagt med tykkelser 40-60 mm, og kjørearealer med tykkelser 50-70 mm og 60-80 mm.

Vernehensyn/utviklingsmål

Hellegangene har verneverdi som en del av hageplanen fra 1955. Hagegangene skal holdes fri for løv og planterester. For å unngå brekkasje og skader, er det strenge restriksjoner på bruk av kjøretøy, lifter, brøyteutstyr mm. Det er utarbeidet et eget skriv med krav og retningslinjer. Plassering av containere eller løftelemmer fra lastebiler tillates ikke på skiferdekkene.

Vedlikehold/søknadspliktige tiltak

Utskifting av enkeltheller ved brekkasje regnes som ordinært vedlikehold, anleggning av nye ganger eller endring av type belegg er søknadspliktig.

Elementer i delområde 2



FORMKLIPTE HEKKER

Beskrivelse

Formklippede bøkehekker (*Fagus sylvatica*) på begge sider av inngangen fra Kristian IVs gate. Hekken mot dammen ble nyplantet våren 2014 for å skape symmetri i anlegget og for å beskytte plenen mot snarveier. Hekkene er klippet i en stram, svakt konisk form.

Vernehensyn/utviklingsmål

Formklippede hekker av bøk ble delvis plantet på 1950-tallet, delvis i 2014. Hekkene er viktige strukturerende planter i anlegget og skal klippes ihht. Parkseksjonens anvisning av høyder, bredder og linjeføring.

Skjøtsel/søknadspliktige tiltak

Fjerning av dødt materiale vinter eller vår og beskjæring i ønsket høyde/form (spesifisert i eget dokument) regnes som skjøtsel. Endring av hekkens fasong eller omfang, samt fjerning av hele eller deler av hekkene, er søknadspliktig.



RUNDE BED PÅ PLENEN

Beskrivelse

På plenen bak Domus Academicas rotunde er det anlagt sirkulære bed. Disse er beplantet med syrinhortensia (*Hydrangea paniculata* 'Grandiflora'), mandarinrose (*Rosa Moyesii*) og rød bispelue (*Epimedium x rubrum*).

Vernehensyn/utviklingsmål

Bedene er ikke tegnet inn på hageplanen fra 1955, men ble anlagt i forbindelse med oppgraderingen i 2014/15.

Skjøtsel/søknadspliktige tiltak

Plantevalget kan endres ved behov, så lenge det ikke forandrer hovedinntrykket. Alle endringer i artsvalget skal dokumenteres. Endring av bedets form/størrelse er søknadspliktig.



BED LANGS UNIVERSITETSGATA

Beskrivelse

Langs Universitetsgata ble det (i 2010) plantet en trerekke av hengebjørk (*Betula pendula*, frøkilde Julita E) som en videreføring av tidligere trerekke. Under trærne er det et bredt bed langs hele gjerdet beplantet med gul bladlilje (*Hemerocallis lilioasphodelus*), peon (*Paeonia lactiflora* 'Sarah Bernhardt'), høstanemone (*Anemone hupehensis* 'September Charm'), bergblomst (*Bergenia* 'Perfect'), arendsspir (*Astilbe x arendsii* 'Brautschleier') og høstfloks (*Phlox paniculata* 'Rosa Pastell').

Vernehensyn/utviklingsmål

Bedet er vist på planen fra 1955, beskrevet beplantet med løkplanter som crocus og scilla ol.

Skjøtsel/søknadspliktige tiltak

Plantevalget kan endres ved behov, så lenge det ikke forandrer hovedinntrykket. Alle endringer i artsvalget skal dokumenteres. Endring av bedets form/størrelse er søknadspliktig. For bjørketrærne, se kolonne for "Trær".

Elementer i delområde 2



BED LANGS DOMUS MEDIA

Beskrivelse

Langs Domus Medias sørøstre side (ikke aulatilbygget) er det sykkelstativ og plantebed med parksyrin (*Syringa chinensis 'Saugeana'*) og perikum (*Hypericum 'Hidcote'*).

Vernehensyn/utviklingsmål

Bedene er tegnet inn på parkplanene fra 1955 med det samme plantesortimentet. Det er et mål å beholde disse artene som en viktig del av 1950-tallsanlegget.

Skjøtsel/søknadspliktige tiltak

Utskifting av enkeltplanter med tilsvarende art regnes som ordinær skjøtsel. Endring av plantesortiment eller bedets form og størrelse er søknadspliktig.



BED LANGS GYMNASTIKKBYGNINGEN

Beskrivelse

Smale bed er anlagt langs Gymnastikkbygningens sørvestre- og nordvestre side. Skiferhellene avgrensner bedenes utstrekning. Beplantningen består av parksyrin (*Syringa chinensis 'Saugeana'*), duftskjærsmine (*Philadelphus coronarius*), praktgullbusk (*Forsythia x intermedia 'Spectabilis'*), duftsyrin (*Syringa vulgaris*) og rød bispelue (*Epimedium x rubrum*).

Vernehensyn/utviklingsmål

Bedene er tegnet inn på parkplanene fra 1955 med det samme plantesortimentet. Det er et mål å beholde disse artene som en viktig del av 1950-tallsanlegget.

Skjøtsel/søknadspliktige tiltak

Utskifting ved behov av enkeltplanter med tilsvarende art regnes som ordinær skjøtsel. Endring av plantesortiment eller bedets form og størrelse er søknadspliktig.



BED VED BASSENG

Beskrivelse

Bed langs plenen ved Segerstedt-monumentet, på begge sider av bassenget. Bedet blir beplantet med løk/sommerblomster ihht. Parkseksjonens planer.

Vernehensyn/utviklingsmål

Intensjonen med beplantningen er å skape opplevelser for anleggets besøkende. Om våren er det løkblomstring, som skiftes ut med sommerblomster i juni.

Skjøtsel/søknadspliktige tiltak

Utskifting av årlige planter regnes som ordinær skjøtsel, endring av bedets størrelse, utforming og etablering av flerårige planter er søknadspliktig.

Elementer i delområde 2



SYRINER VED STATUE AV FRIDTJOF NANSEN

Beskrivelse

Syriner står i gruppe bak statuen av Fridtjof Nansen.

Vernehensyn/utviklingsmål

Syrinene var en del av hagens opprinnelige beplantning, trolig plantet som et grønt lysthus rundt en av de tre sittegruppene. (På bildet s. 38 ser vi at de er plantet i en sirkel). Syrinene skal forvaltes som beplantning av høy verneverdi.

Skjøtsel/søknadspliktige tiltak

Alminnelig skjøtsel innebærer tilsyn og beskjæring etter behov. Felling uten at det replantes samme art i plantehullet, er søknadspliktig tiltak.



BELYSNING

Beskrivelse

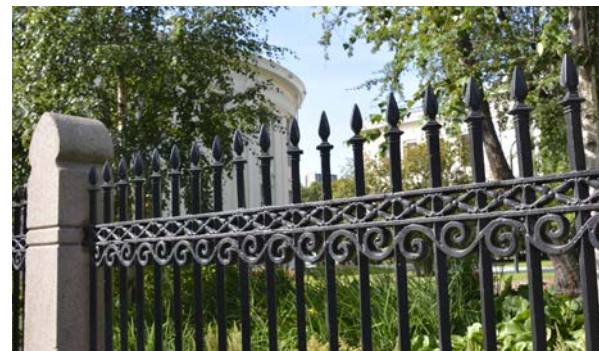
Grønmalte lyktestolper er plassert langs helle-gangene.

Vernehensyn/utviklingsmål

Lyktestolpene er av nyere dato (2013/14), men er en del av en helhetlig parkbelysning i begge hagene.

Vedlikehold/søknadspliktige tiltak

Utskifting av elektriske komponenter og oppmaling av stolpene med samme farge og malingstype regnes som vedlikehold. Utskifting av stolpene er søknadspliktig.



GJERDE

Beskrivelse

Gjerdet går langs Universitetsgata og Kristian IVs gate. Gjerdestolpene er av huggen granitt, selve gjerdet av sortmalt støpejern. Gjerdet ble totalrestaurert i forbindelse med rehabiliteringen av fasader og park mellom 2009 og 2015.

Vernehensyn/utviklingsmål

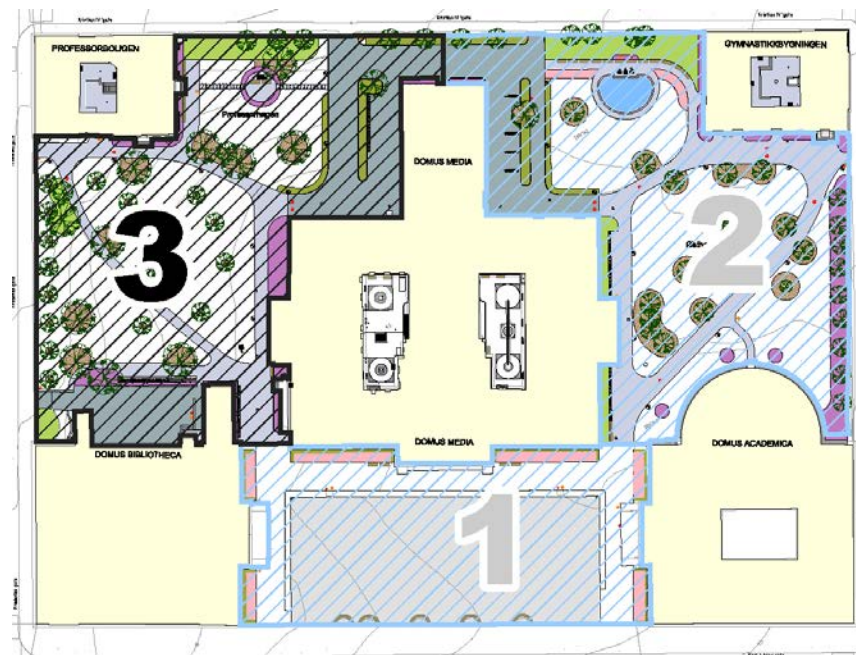
Støpejernsgjerdet langs Universitetshagen er delvis erstattet av støpejernsgjerde med enklere utforming. Gjerdestolpene av huggen granitt er opprinnelige og har høy verneverdi. Det er viktig med jevnlig ettersyn, slik at ev. rustskader kan utbedres raskt.

Vedlikehold/søknadspliktige tiltak

Rustbehandling og oppmaling av støpejernsgjerdet med samme malingstype og farge regnes som vedlikehold. Utskifting eller flytting av gjerdet er søknadspliktig.

Delområde 3 – Vesthagen

Delområde 3, Vesthagen, er fredet. Tiltak og endringer ut over ordinær skjøtsel i dette området krever godkjenning fra Riksantikvaren.





Hagen sett mot sørvest.



Hagen sett mot Professorboligen. Bysten av arkitekt Grosch nærmest.



Hagen sett mot sør, med Domus Media til venstre i bildet og Domus Bibliotheca til høyre.



Vesthagen sett fra Nisseberget (Slottsparken).

BESKRIVELSE

Delområdet 3, Vesthagen, har samme struktur og inndeling som Østhagen, bare speilvendt.

På plenen i midten vokser det gamle trær; kastanje og lønn. I tillegg er det plantet en del nye trær som ornäsbjørk, spisslønn og bøk. På samme plenfelt, mot porten til Universitetsplassen, står bysten av arkitekt Christian Heinrich Grosch. I Professorhagen står monumentet over Fredrik Paasche. Se historikk 2013–2014.

Langs Kristian IVs gate er det fire eldre almetrær bak et buskfelt av leddved. På plenfeltet bak Domus Bibliotheca og bort til porten ved Professorboligen vokser det flere eldre trær; lønn, kastanje og platanlønn. Langs Frederiks gate er det plantet en trerekke av storbladlind (plantet i 2010). Under trærne i plenene er det lagt flis for å skåne rotsonen. De hellelagte gangene er anlagt på samme måte som i Østhagen, bare speilvendt.

HISTORIKK

1880-tallet:

Universitetshagen var anlagt med slyngende hageganger mellom Professorboligen og Gymnastikkbygningen. Hagen mellom Domus Media og Frederiks gate var på kart markert som et stort, rektangulært felt. Dette er blitt tolket som enten plen med spredt beplantning eller en kjøkkenhage for beboerne på universitetet. Vesthagen hadde stakittgjerde mot Frederiks gate. Mot Kristian IVs gate ble det oppført en bygning som huset Gokstadskipet.

1921:

Statue av Fridtjof Nansen ble satt opp på sørøstsiden av Professorboligen. Statuen, som var laget av Kai Nielsen, var opprinnelig planlagt som del av skipsreder Anton Fredrik Klaveness' hageanlegg på Lagåsen i Bærum. Anlegget ble ikke realisert i henhold til intensjonene, og i 1921 ga Kai Nielsen bysten til Oslo kommune for en framtidig plassering ved det planlagte rådhuset. Bysten ble

midlertidig plassert i Universitetshagen. Rundt bysten ble det anlagt en liten formal hage som bestod av et rundt blomsterbed med fire hageganger inn mot statuen. Hagegangene var først gruslagt, senere hellelagt. Bysten ble flyttet til hagen ved Oslo rådhus i 1949.

1950:

Monument over Fredrik Paasche ble avduket 6. september 1950, plassert i det området der statuen av Nansen hadde stått. Det er mulig at den formale hagen ble fjernet i den forbindelse.

1955:

I 1955 ble det (av Oslo kommunes plan- og anleggskontor) utarbeidet en plan for omlegging av Universitetshagen, både østre og vestre del. Planen ble tegnet av landskapsarkitekt Ingegerd Stenersen og viste en hellelagt gang diagonalt og svakt buktende fra Universitetsplassen til hjørnet Frederiks gate. Stakittgjerdet av tre ble skiftet ut med granittstolper med støpejernsgjerde mellom. Det ble utformet som en noe forenklet kopi av gjerdet i Østhagen. I henhold til planen ble det plantet tidstypiske planter. Hageplanen og beplantningen var meget typisk for funksjonalismens hagestil.

2010–2011:

Det ble plantet en trekke av storbladlind langs Frederiks gate. Byste av universitetets arkitekt Christian Heinrich Grosch ble gitt i gave fra Oslo kommune til UiOs 200-årsjubileum i 2011, plassert i Vesthagen 20.9.2013.

2013–2014:

I forbindelse med Statsbyggs rehabiliteringsprosjekt i 2008–2014 ble hagene oppgradert (nærmere omtalt i historikken for Østhagen). I Vesthagen ble det plantet en del nye trær; ornäsbjørk, spisslønn og bøk. Rundt monumentet av Fredrik Paasche ble det anlagt en rund, hellelagt plass kantet med arendsspir, høstormedruer og kantabstorknebb.



Gokstadskipet plassert i Universitetshagen mellom Professorboligen og Gymnastikkbygningen. Nasjonalgalleriet, midtre del, bak til høyre og Tullinløkka i midtpartiet. Foto: Kulturhistorisk museum, UiO/CC BY-SA.4.0



Statuen av Nansen plassert i Professorhagen i perioden 1921–49.

Neste side:

1: Vikingskipshuset i Universitetshagen. Bygningen huset Gokstadskipet, som var det første vikingskipet som ble utgravd (1880-tallet). Osebergskipet, som ble utgravd i 1904, er opplyst å være lagret i et skur i Frederiks gate fram til det ble flyttet til Bygdø i 1926. Foto: Ole Tobias Olsen

2. Vesthagen sett mot Nisseberget (1952). Det er usikkert hvilken funksjon trekassene hadde.

3. Omlegging av gjerde med nye stolper.

4. Opprinnelig stakittgjerde med gjerdestolper av granitt.



1



2



3



4

Elementer i delområde 3



TRÆR

Beskrivelse

Fritt voksende trær står på flere av plenområdene (lønn, kastanje, alm, bjørk og hagtorn). I 2010 ble det plantet en ny trekke langs Frederiks gate, og i 2013/14 ble det plantet enkelte nye trær på plenene (*Acer plantanoides* f. *Vestby*, *Betula pendula* 'Dalecarlica' og *Fagus sylvatica*). Det ble også lagt ut flis rundt stammene for å beskytte rotsonene.

Vernehensyn/utviklingsmål

Flere av de store trærne er fra Universitetshagens tidlige utforming. Andre er plantet senere. Trærne betraktes som kulturarv og forvaltes i henhold til dette som verdier av stor betydning. Det skal være trær av ulik alder og utvikling i parken for å ivareta opplevelsen av unge og gamle trær. Trær må holdes sunne og friske, og de må ikke påføres skader.

NB! Ved anleggsarbeider skal trærne beskyttes, slik at rotsone, stamme og krone ikke skades.

Skjøtsel/søknadspliktige tiltak

Felling uten at det replantes samme art i plantehullet, er søknadspliktig tiltak. Alminnelig skjøtsel innebærer tilsyn med krone og beskjæring etter behov.



PLEN

Beskrivelse

Klipte bruksplener finnes i delområde 2 og 3.

Vernehensyn/utviklingsmål

Plenflatenes utstrekning/inndeling ble etablert på 1950-tallet og rehabilitert i 2014/15. De er en viktig del av Ingegerd Stenersens hageutforming. Plener skal framstå som velstelte med enkelt, regelmessig stell.

Skjøtsel/søknadspliktige tiltak

Inngrep som bidrar til nedbygging av plenen og som endrer plenens utstrekning eller karakter, er søknadspliktige.



HELLELAGTE GANGER

Beskrivelse

Skiferdekkene i Universitetshagen er kvartsittskifer av type "Lys Oppdal". Dekkene er lagt med ulik tykkelse, avhengig av forventet behov for kjøring. Gangarealer er lagt med tykkelser 40-60 mm, og kjørearealer med tykkelser 50-70 mm og 60-80 mm.

Vernehensyn/utviklingsmål

Hellegangene har verneverdi som en del av hageplanen fra 1955. Hagegangene skal holdes frie for løv og planterester. For å unngå brekkasje og skader er det strenge restriksjoner på bruk av kjøretøy, lifter, brøyteutstyr mm. Det er utarbeidet et eget skriv med krav og retningslinjer. Plassering av containere eller løftelemmer fra lastebiler tillates ikke på skiferdekkene.

Vedlikehold/søknadspliktige tiltak

Utskifting av enkeltheller ved brekkasje regnes som ordinært vedlikehold, anlegging av nye ganger eller endring av type belegg er søknadspliktig.

Elementer i delområde 3



FORMKLIPTE HEKKER

Beskrivelse

Formklippte bøkehekker (*Fagus sylvatica*) finnes både ved sykkelparkeringen langs Aulatilbygget og plenen ved Paasche-monumentet (nyplantet våren 2014 for å skape symmetri i anlegget og for å beskytte plenen mot snarveier). De er klippet i en stram, svakt konisk form.

Vernehensyn/utviklingsmål

Formklippte hekker av bøk er en vegetasjonstype som delvis ble plantet på 1950-tallet, delvis i 2014. Hekkene skal beskjæres ihht. Parkseksjonens anvisning av høyder, bredder og linjeføring.

Skjøtsel/søknadspliktige tiltak

Fjerning av dødt materiale vinter eller vår og beskjæring i ønsket høyde/form (spesifisert i eget dokument) regnes som skjøtsel. Endring av hekkenes fasong eller omfang, samt fjerning av hele eller deler av hekken er søknadspliktig.



BED LANGS FREDERIKS GATE

Beskrivelse

Langs Frederiks gate er det bed med trær og buskfelt. I feltet mot nordvest er det fire asketrær og buskfelt med bjarkøyspirea (*Spiraea chamaedryfolia*). I bedene mot Gymnastikkbygningen (Østhagen) vokser det fire almetrær og buskfelt med tatarleddved (*Lonicera tatarica* 'Rubra'). Den samme buskarten vokser også i retning Professorboligen.

Vernehensyn/utviklingsmål

Buskfeltene skaper farge og variasjon gjennom sesongene. Buskfeltene er en viktig del av 1950-tallsanlegget. Tatarleddved var populært både ved midten av 1800-tallet, da universitetsanlegget kom til, og på 1950-tallet.

Skjøtsel/søknadspliktige tiltak

Alminnelig skjøtsel innebærer hovedsakelig foryngelsesbeskjæring. Endring av buskfeltets fasong eller omfang, samt fjerning av hele eller deler av feltet er søknadspliktig.



BELYSNING

Beskrivelse

Grønnmalte lysmaster er plassert langs hellegangene.

Vernehensyn/utviklingsmål

Lysmastene er av nyere dato, men er en del av en helhetlig parkbelysning i begge hagene.

Vedlikehold/søknadspliktige tiltak

Utskifting av elektriske komponenter og oppmaling av mastene med samme farge og malingstype regnes som vedlikehold. Utskifting av mastene er søknadspliktig.

Elementer i delområde 3



BED LANGS DOMUS MEDIA

Beskrivelse

Bed langs Domus Medias nordvestre side. Skiferhellene avgrensner bedenes utstrekning. Beplantningen består av bladlilje (*Hosta 'Halcyon'*) og doggbladlilje (*Hosta sieboldiana 'Elegans'*).

Vernehensyn/utviklingsmål

Bedene er tegnet inn på parkplanene fra 1955. Det er et mål å beholde disse artene som en viktig del av 1950-tallsanlegget.

Skjøtsel/søknadspliktige tiltak

Utskifting av enkeltplanter ved behov med tilsvarende art regnes som ordinær skjøtsel. Plantevalget kan endres ved behov, så lenge det ikke forandrer hovedinntrykket. Alle endringer i artsvalget skal dokumenteres.



BED LANGS DOMUS BIBLIOTHECA

Beskrivelse

Langs Domus Bibliothecas tilbygg er det smale bed beplantet med doggbladlilje (*Hosta sieboldiana 'Elegans'*) og bregner (*Athyrium filix-femina* og *Matteuchia struthiopteris*).

Vernehensyn/utviklingsmål

Bedene er tegnet inn på parkplanene fra 1955. Det er et mål å beholde disse artene som en viktig del av 1950-tallsanlegget.

Skjøtsel/søknadspliktige tiltak

Utskifting av enkeltplanter med tilsvarende art ved behov regnes som ordinær skjøtsel. Endring av plantesortiment eller bedets form og størrelse er søknadspliktig.



BED VED PAASCHEMONUMENTET

Beskrivelse

Rundt skiferplassen ved monumentet over Fredrik Paasche er det smale bed. Den sørvestre delen av bedet er beplantet med arendsspir (*Astilbe x arendsii 'Brautchleier'*), det nordøstre er beplantet med høst-ormedrue (*Cimcifuga simplex 'Brunette'*) og kantabstorknebb (*Geranium x cantabrigiense 'Karmina'*).

Vernehensyn/utviklingsmål

Bedet ble anlagt i forbindelse med oppgraderingen av Universitetshagen i 2013–2015, da den runde, hellelagte plassen ble anlagt.

Skjøtsel/søknadspliktige tiltak

Utskifting av enkeltplanter ved behov med tilsvarende art regnes som ordinær skjøtsel. Plantevalget kan endres ved behov, så lenge det ikke forandrer hovedinntrykket. Alle endringer i artsvalget skal dokumenteres.

Elementer i delområde 3



GJERDE

Beskrivelse

Støpejernsgjerde av sortmalt metall mellom støpte gjerdestolper av betong med toppbeslag av sink.

Vernehensyn/utviklingsmål

Opprinnelig var det stakittgjerde av tre langs både Frederiks gate og Kristian IVs gate. I Riksantikvarens varsel om fredning fra 21.1.2001 heter det «Da empirikvartalet ble revet på 1960-tallet, ble gjerdet flyttet, delvis kopiert og gjenoppført rundt Universitets-hagen». Opplysningen er ikke nærmere sjekket, men deler av gjerde kan være fra det tidligere Empirekvartalet. Det er viktig med jevnlig ettersyn, slik at ev. rustskader kan utbedres raskt.

Vedlikehold/søknadspliktige tiltak

Rustbehandling og oppmaling av støpejernsgjerdet med samme malingsstype og farge regnes som vedlikehold. Utskifting eller flytting av gjerdet er søknadspliktig.



BED LANGS PROFESSORBOLIGEN

Beskrivelse

Smale bed er anlagt langs Professorboligens sørvestre og sørøstre side. Skiferhellene avgrensner bedenes utstrekning. Beplantningen består av snøbær (*Symphoricarpos albus*), duftsyren (*Syringa vulgaris*) og rød bispelue (*Epimedium x rubrum*).

Vernehensyn/utviklingsmål

Bedene er tegnet inn på parkplanene fra 1955. Det er et mål å beholde bedet som en viktig del av 1950-tallsanlegget.

Skjøtsel/søknadspliktige tiltak

Utskifting av enkeltplanter med tilsvarende art ved behov regnes som ordinær skjøtsel. Endring av plantesortiment eller bedets form og størrelse er søknadspliktig.



BED MELLOM DOMUS BIBL. OG PORT

Beskrivelse

Bedet ligger mellom Domus Bibliothecas nordre hjørne og porten ut til Frederiks gate. Bedet er kantet med naturstein og beplantet med busker.

Vernehensyn/utviklingsmål

Parkplanen fra 1955 viser et bed i dette området, men ikke helt i tråd med dagens utforming.

Skjøtsel/søknadspliktige tiltak

Utskifting av enkeltplanter med tilsvarende art ved behov regnes som ordinær skjøtsel. Endring av plantesortiment eller bedets form og størrelse er søknadspliktig.

Kildehenvisninger

Skriftlige kilder

- Statsbygg: *Landsverneplan for kunnskapssektoren*, Kunnskapsdepartementet
- Høring: *Forslag til Forskrift om fredning av statens kulturhistoriske eiendommer – Landsverneplan for Kunnskapsdepartementet*, Riksantikvaren.no
- Flinck, M. (2013): *Historiska trädgårdar. Att bevara ett föränderligt kulturarv*. Stockholm, Carlsson Bokförlag AB
- Fredriksen, Bjørn Anders: *Antikvariske vurderinger og tiltak – reetablering av Universitetshagen* (2012)
- Haugen, S. (2009): *Bygningshistorisk oversikt*. Upublisert manuskript. Universitetet i Oslo
- Read, Glen: *Vurdering av trær i Universitetshagen*. 2012
- von Essen, Madeleine: *Restaurering av hagen ved det gamle Universitetet i Oslo*. 2003
- Thorvaldsen, Knut: *Skiferbelegg – vurderinger og tiltak – reetablering av Universitetshagen*. 2012
- Myklebust, Ingvild: *Forvaltningsplan for parken på Blindern*
- Vedtak om midlertidig fredning med hjemmel i lov om kulturminner § 22.4 jf. § 19, Riksantikvaren

Arkiv

- Riksantikvarens arkiv
- MUV, Museum for universitets- og vitenskapshistorie

Nettsider

- <http://digitaltmuseum.no/>
- <http://www.muv.uio.no/> (Museum for universitets- og vitenskapshistorie)
- <http://www.unimus.no/foto/#/> (Kulturhistorisk museums fotodatabase)

